

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

PRIROČNIK ZA STARŠE
ZA INTERNO UPORABO

GREMO V ŠOLO

Vstop v šolo za slepe in slabovidne otroke ter
otroke z okvaro vidne funkcije

Priročnik za interno uporabo

GREMO V ŠOLO

Priročnik je nastal v okviru projekta Strokovni center za celostno podporo otrokom in mladostnikom z okvaro vida ter otrokom in mladostnikom s primanjkljaji na posameznih področjih učenja.

Zbrala in uredila: mag. Nina Čelešnik Kozamernik, koordinatorica projekta Strokovni center za celostno podporo otrokom in mladostnikom z okvaro vida ter otrokom in mladostnikom s primanjkljaji na posameznih področjih učenja

Jezikovni pregled: mag. Nina Čelešnik Kozamernik

Oblikovanje in prelom: Tanja Rudolf

Založil: Center IRIS – Center za izobraževanje, rehabilitacijo, inkluzijo in svetovanje za slepe in slabovidne

Za založbo: Katjuša Koprivnikar, ravnateljica Centra IRIS

Naklada: 50 izvodov

Tisk: Center IRIS

Tiskovina je brezplačna.

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada.

Projekt: Strokovni center za celostno podporo otrokom in mladostnikom z okvaro vida ter otrokom in mladostnikom s primanjkljaji na posameznih področjih učenja.

© Center IRIS

Vse pravice pridržane.

Brez pisnega dovoljenja Centra IRIS je prepovedano reproduciranje, distribuiranje, dajanje v najem, javna objava, dajanje na voljo javnosti (internet), predelava ali vsaka druga uporaba tega avtorskega dela ali njegovih delov v kakršnemkoli obsegu ali postopku, vključno s fotokopiranjem, tiskanjem ali shranitvijo v elektronski obliki. Odstranitev tega podatka je kazniva.

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT

EVROPSKA UNIJA
EVROPSKI SKLAD
SOCIALNI SKLAD
NALOŽBA V VAŠO PRIHODNOST

Priročnik za starše

Za interno uporabo

GREMO V ŠOLO

Vstop v šolo za slepe in slabovidne otroke ter
otroke z okvaro vidne funkcije

Uredila in jezikovno pregledala: mag. Nina Čelešnik Kozamernik

Oblikovala: Tanja Rudolf

Ljubljana, september 2020

*Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada.
Projekt: Strokovni center za celostno podporo otrokom in mladostnikom z okvaro vida ter otrokom in mladostnikom s primanjkljaji na posameznih področjih učenja*

Vir fotografij v publikaciji:

www.pexels.com

Arhiv Centra IRIS

*Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada.
Projekt: Strokovni center za celostno podporo otrokom in mladostnikom z okvaro vida ter otrokom in mladostnikom s primanjkljaji na posameznih področjih učenja*

Vsebina

1.	Za začetek (1).....	8
2.	Zakaj v šolo? (1).....	10
3.	Vpis v OŠ (2).....	10
4.	Kdo se lahko vpiše v šolo v Center IRIS? (4)	10
5.	Postopek vpisa v Center IRIS (14).....	11
6.	Opredelitev: slepi in slabovidni otroci ter otroci z okvaro vidne funkcije (10)	11
	A) Slaboviden otrok	11
	a) Zmerno slaboviden otrok	11
	b) Težko slaboviden otrok	12
	B) Slep otrok	12
	c) Slep otrok z ostankom vida	12
	d) Slep otrok z minimalnim ostankom vida	12
	e) Popolnoma slep otrok	13
	C) Otrok z okvaro vidne funkcije	13
7.	Usmerjanje šoloobveznih slepih in slabovidnih otrok oziroma otrok z okvaro vidne funkcije (9)	14
	Kaj je namen usmerjanja otrok s posebnimi potrebami?	14
	Zakonske podlage	14
	Kako poteka postopek usmerjanja in koliko časa traja?	14
	Kje dobim potrebne obrazce in kaj mora vsebovati vloga?	15
	Kdo je dolžan zbrati in poslati dokumentacijo ter kam se jo pošlje?	15
	Ali ob morebitni zavrnitvi vloge lahko oddam novo zahtevo in kdaj?	15
	Do kdaj velja odločba o usmeritvi in kako ravnati, če je otrok ne potrebuje več oz. je potrebno odločbo spremeniti?.....	16
	Kaj moram storiti ob prepisu s šole na drugo šolo?	16
	Kdaj in na kakšen način lahko preverim, kako je z oddano vlogo?	17
	Kako uveljavljam pravico do prilagojenega načina izvajanja mature?	17
8.	Odložitev šolanja (2 in 6)	18
9.	Pogosta vprašanja in odgovori	18
	Kaj moram vedeti o vpisu otroka v osnovno šolo? (6)	18
	Kako se izvede vpis otroka v osnovno šolo? (6)	19
	Kdo lahko poda predlog za odlog šolanja? (5 in 6).....	19

Ali lahko otroka vpišem v 1. razred osnovne šole tudi predčasno? (6).....	19
Kdaj lahko preprišem otroka v drugo osnovno šolo? (6).....	19
Ali staršu pripada dodaten dan plačanega dopusta za otroka, ki gre v prvi razred? (6).....	20
Prevoz v šolo (6)	20
Vpis v javno ali zasebno šolo? (5)	20
Kje dobi šola seznam otrok, ki jih je dolžna vpisati v 1. razred? (5)	20
10. Komunikacija, sodelovanje in vloge udeležencev, ki so vključeni v vzgojno-izobraževalni proces slepega/slabovidnega otroka/otroka z okvaro vidne funkcije (7)	21
11. Vloga mobilnega tiflopedagoga pri prehodu v osnovno šolo (13)	23
12. Sestavine šolske zrelosti (5).....	24
13. Kaj lahko naredimo starši, da bo naš otrok napredoval na področjih pomembnih za šolsko delo?	26
14. Kako se lahko otrok in družina pripravita na nove rutine, obveznosti in izzive? (1).....	26
15. Urnik (1).....	27
16. Skrb zase in svoj prostor (1)	28
17. Čustva (1).....	30
18. Psiho-socialne veščine (1).....	30
19. Računalniki (1)	32
20. Prvi šolski dan (1).....	32
21. Potem (1).....	33
22. Kaj pa če »boli trebušček«? (1)	34
23. Prednosti vpisa v šolo v domačem kraju in prednosti vpisa v šolo v Centru IRIS (3)	34
Prednosti vpisa v šolo v domačem kraju	34
Prednosti vpisa v šolo v Centru IRIS	35
Pouk v Centru IRIS – posebnosti (4)	35
Za vpis v katero šolo se odločiti? (3).....	36
24. Razmišljajmo (3)	36
Dejstva v številkah (11).....	36
Kako je biti slep ali slaboviden? (11)	36
Zgodbe in razmišljanje mladostnikov (12).....	37
Rezultati spletne ankete med slepimi in slabovidnimi (3).....	38
Napotki novopečenim staršem (12)	40
Kaj za učence/dijake pomeni dober učitelj*? Kakšne so njegove lastnosti? (3)	40

25.	Sodelovanje je najpomembnejše (3)	43
26.	Izjave zaposlenih na Centru IRIS (3)	44
27.	Namesto zaključka (1)	44
28.	Kontakti, ki so vam lahko v pomoč (3).....	45
29.	Viri in literatura	48

1. Za začetek (1)

Začetek šolanja je ena izmed življenjskih prelomnic, ki si jih za vedno zapomnimo. Všolanje pomeni razširitev obzorja, pa tudi vsakodnevne aktivnosti se spremenijo. Otrok vstopi v bolj strukturiran, a vseeno na začetku manj predvidljiv svet, v katerega se mora umestiti.

Za otroka in celotno družino se življenje spremeni. Spremembe ljudje praviloma težko prenašamo, ker imamo raje stare rutine, zato ker jih poznamo. Zato je **dobro, da se na šolo dobro pripravimo**, tudi če se otrok šole veseli in v vrtcu lepo sodeluje.

Vsak otrok je drugačen in bo vstop v šolo doživel drugače kot nekdo drug. Želimo, da bo šolsko obdobje čas veselja s čim manj stresa. Vemo, da je **učenje prijetna dejavnost, saj nam širi obzorja** in nam omogoča lepše in zabavnejše življenje, ne smemo pa si zatiskati oči pred dejstvom, da **nekateri šolarji šole ne marajo**.

Velik del odgovornosti za dobro počutje otrok **nosi šola** oz. njeni učitelji, drug del pa je v domeni **staršev**. Odnos staršev do šole je za otroka temeljni. Pa ne le za odnos do šole, ampak tudi za odnos do življenja na splošno.

Ali starši doživljajo življenje predvsem skozi prizmo odgovornosti in dela? Ali je učenje za njih tlaka? Ali pa znajo uživati v življenju? Je učenje enostavno način življenja in ne dodatna aktivnost in skrb?

Otroci in starši začetek šolanja doživljajo vsak drugače. Večinoma se ga otroci zelo veselijo, so ponosni, da bodo postali šolarji, uživajo ob nakupu šolskih potrebščin. **Starši se lahko všolanja otroka precej bojijo.** Spomnijo se svojih neugodnih dogodivščin v šoli, skrbi jih finančna plat, zavedajo se, da je šolsko življenje polno obveznosti in bo potrebno vsakodnevno življenje temu prilagoditi. *Kako starši prenašajo svoj odnos do šole na otroka?*

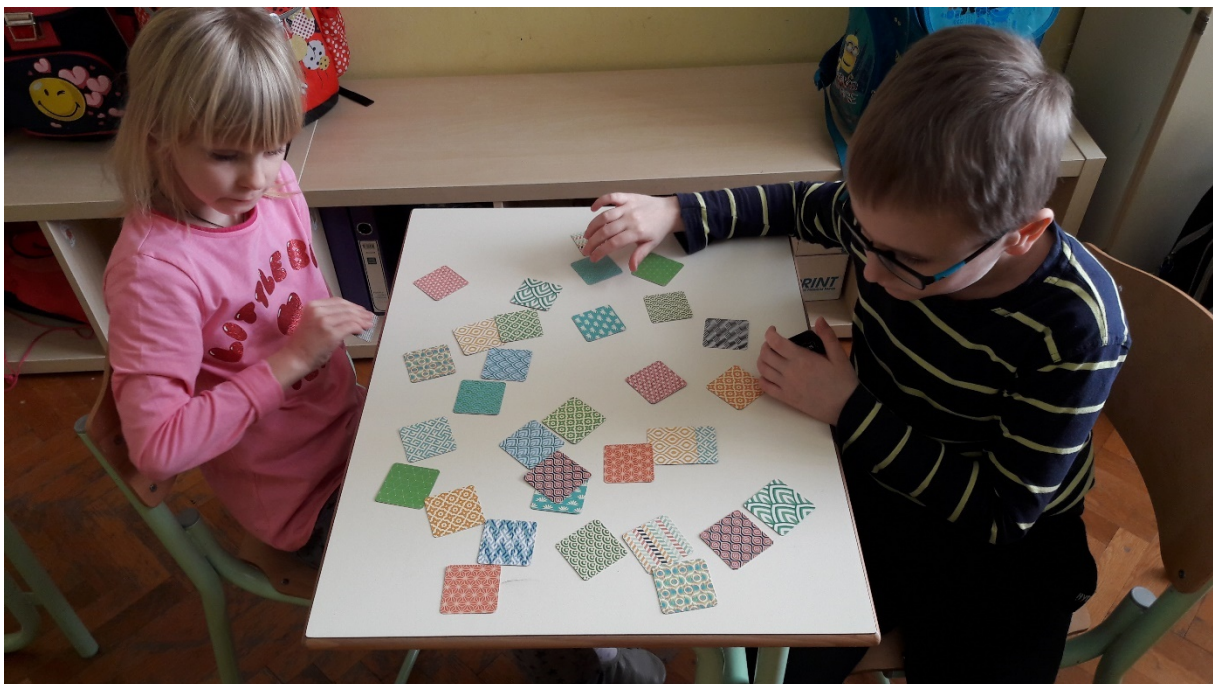
Pomembno je, da so starši avtentični. Otroci zelo dobro čutijo, če starši nekaj govorijo, kar v resnici ne mislijo ali čutijo. Kot vedno pomaga, da se starši z otrokom veliko pogovarjajo, so iskreni, istočasno pa skupaj uživajo. Ker imajo starši pogosto težave z izražanjem svojih strahov, saj ne želijo otroka dodatno obremenjevati, mu pogosto **prikazujejo šolanje bolj bleščeče kot v resnici je. S tem otroku povzročijo dodatne težave, ko se sooči z realnostjo.**

Starši ne vedo, kako se bo otrok znašel v novi situaciji, zato je dobro, da z njim prej **vadijo različne možne situacije, v katerih se bo znašel.** Pogosto želijo otroku olajšati prve tedne tako, da ga že učijo abecede, osnov matematike ..., da ne bi zaostajal za sovrstniki. Vendar pa se bo vsega tega otrok naučil preko celega šolskega leta. Bolj pomembno je, **da si otrok pred vstopom v šolo dobi čim več**

drugih veščin, ki mu bodo pomagale, da se bo bolje znašel v šolskih (in drugih) situacijah.

Otroci z okvaro vida so že od malega vključeni v različne aktivnosti, ki simulirajo šolsko učenje, zato da si pridobijo veščine za kompenzacijo okvare vida. Navajeni so že urnika, pogosto si prej pridobijo koncentracijo, saj morajo biti na dražljaje pozornejši od videčih vrstnikov. Problem, ki tu lahko nastane je, da imajo otroci (za svojo starost) **preveč učnih vsebin in premalo spontane igre**. Saj se pedagoški delavci trudijo učenje predstaviti na igriv način, a vseeno gre za definirane aktivnosti, ob točno določenem času na točno določen način.

Nestrukturirana igra, ki je popolnoma prepuščena otroku, je temeljna za uspešen razvoj otroka. Igranje in igrivost mora biti tudi del šolskega in odraslega obdobja, saj pri igri sodelujeta obe možganski hemisferi, izloča se hormon sreče in zato posameznik v dejavnosti uživa, kar pa ima vrednost že samo po sebi. Poleg tega igra omogoča kreativnost in radovednost, kar temeljno pomaga k boljšemu učenju. **Na žalost se pre pogosto zgodi, da se s šolo začne »resno življenje« in se na igro pozabi.**

2. Zakaj v šolo? (1)

Da dobimo točke, da se lahko vpišemo v boljšo srednjo šolo in pridemo do dobre kvalifikacije za zaposlitev?

Tudi.

A šolo smo ustanovili zato, **da se lažje in bolje učimo**, učenje pa je temeljna lastnost življenja, brez katere ničesar ne moremo; ne kot posamezniki ne kot družba.

Otroci se od malega učijo, vendar tega ne imenujemo tako, dokler ne vstopijo v šolo. Do všolanja je bilo učenje večinoma spontano, skozi igro, v šoli pa postane bolj organizirano, usmerjeno. Učiti se je potrebno tudi snovi, ki nas ne zanimajo, so za nas zahtevne in jih ne maramo. Gre za socializacijo; saj tudi kasneje ne bomo delali samo tega, kar nam je všeč. Otroci se učijo upoštevanja navodil, prilagajanja, sodelovanja.

Torej, **če se hočemo res dobro učiti, moramo ob učenju uživati**. Majhni otroci znajo to spontano, večjim pa šolski sistem pogosto vzame veselje do učenja. Vloga staršev je, da pomagajo otrokom obdržati veselje do učenja vsaj pri kakšnem predmetu ali pri popoldanski aktivnosti. Če se veselimo ob učenju, so naši uspehi večji in bolj se jih tudi veselimo. Ker so vsi deli življenja v neki obliki povezani z učenjem, je dobro, da se o tem z otroki pogovarjamo, da to ozavestijo in čez čas šole ne jemljejo le kot obveznost in breme, pač pa tudi kot priložnost za znanje in izziv.

3. Vpis v OŠ (2)

Vpis v osnovno šolo poteka v mesecu februarju za šolsko leto, ki se začne septembra istega leta. Vpis poteka tako, da šola v razgovoru s starši izpolni vpisni list, ki ga podpišejo starši.

Starši otroka vpišete v javno ali zasebno osnovno šolo v okolišu, v katerem otrok stalno ali začasno prebiva. V drugo osnovno šolo se lahko vpiše otroka, če ta šola z vpisom soglaša.

Najmanj tri mesece pred začetkom pouka šola staršem izda potrdilo o šolanju oziroma odločbo o odložitvi začetka šolanja (Vpis v 1. razred, 16. 3. 2020).

4. Kdo se lahko vpiše v šolo v Center IRIS? (4)

Vsak otrok, ki je slep ali slaboviden ali ima okvaro vidne funkcije*.

*V besedilu v nadaljevanju praviloma uporabljamo besedi slep ali slaboviden kar vključuje tudi otroke z okvaro vidne funkcije.

5. Postopek vpisa v Center IRIS (14)

Center IRIS nima posebnih vlog za vpis, ampak je merodajna odločba, ki jo starši dobijo iz Zavoda za šolstvo RS, kamor tudi dajo zahtevo za usmerjanje za svojega otroka.

6. Opredelitev: slepi in slabovidni otroci ter otroci z okvaro vidne funkcije (10)

Slepi in slabovidni otroci ter otroci z okvaro vidne funkcije so otroci, ki imajo zmanjšano ostrino vida, zoženo vidno polje ali okvaro vidne funkcije. Merilo za oceno vidnega polja je izvid perimetrije.

A) Slaboviden otrok

Slaboviden otrok ima ostrino vida od 5 do 30 odstotkov ali zoženo vidno polje v vseh meridianih nad 10 do vključno 20 stopinj okrog fiksacijske točke ne glede na ostrino vida.

Razlikujemo zmerno slabovidnega in težko slabovidnega otroka.

a) Zmerno slaboviden otrok

ima ostrino vida 10 do 30 odstotkov. Potrebuje delno prilagojeno vzgojno-izobraževalno okolje in po potrebi prilagojene učne in vzgojne pripomočke,

specialni trening na področju komunikacijskih tehnik in/ali orientacije. Ob ustreznih pogojih sprejema vidne informacije in dela po metodi za slabovidne. Lahko ohrani hitrost dela kot videči vrstniki, vendar s prilagoditvijo gradiv in/ali z uporabo pripomočkov za branje.

b) Težko slaboviden otrok

ima ostrino vida od 5 do manj kot 10 odstotkov ali zožano vidno polje nad 10 do vključno 20 stopinj okrog fiksacijske točke ne glede na ostrino vida. Potrebuje prilagojeno vzgojno-izobraževalno okolje in didaktične pripomočke.

Potrebuje specialni trening na področju komunikacijskih tehnik, orientacije in socialnih veščin. Pretežni del učenja poteka z vidno informacijo, dela po metodi za slabovidne. Lahko bere črni tisk s prilagoditvijo gradiva in/ali z uporabo pripomočkov, vendar je njegovo branje ovirano in počasnejše.

B) Slep otrok

Slep otrok ima ostrino vida manj kot 5 odstotkov ali zožano vidno polje na 10 stopinj ali manj okrog fiksacijske točke ne glede na ostrino vida.

Razlikujemo slepega otroka z ostankom vida, slepega otroka z minimalnim ostankom vida in popolnoma slepega otroka.

c) Slep otrok z ostankom vida

ima ostrino vida 2 do manj kot 5 odstotkov ali zožano vidno polje nad 5 do vključno 10 stopinj okrog fiksacijske točke ne glede na ostrino vida. Potrebuje prilagojeno vzgojno-izobraževalno okolje in didaktične pripomočke, prilagojene pripomočke na področju komunikacijskih tehnik, dodatne didaktične pripomočke za pridobivanje abstraktnih pojmov in fizikalnih veličin ter pripomočke za slepe za orientacijo in vsakdanje življenje. Potrebuje specialni trening socialnih veščin, orientacije in komunikacijskih tehnik. Dela po kombinirani metodi: delno po metodi za slepe, delno po metodi za slabovidne. Pri delu je precej počasnejši od videčih vrstnikov.

d) Slep otrok z minimalnim ostankom vida

ima ostrino vida od projekcije svetlobe do manj kot 2 odstotka ali zožano vidno polje na 5 stopinj ali manj okrog fiksacijske točke ne glede na ostrino vida. Potrebuje prilagojeno vzgojno-izobraževalno okolje in didaktične pripomočke, prilagojene pripomočke na področju komunikacijskih tehnik, dodatne didaktične pripomočke za pridobivanje abstraktnih pojmov in fizikalnih veličin ter pripomočke za slepe za orientacijo in vsakdanje življenje. Potrebuje specialni trening socialnih veščin, orientacije in komunikacijskih tehnik. Dela po kombinirani metodi: pretežno po metodi za slepe, delno po metodi za slabovidne. Pri delu je precej počasnejši od videčih vrstnikov.

e) Popolnoma slep otrok

ima negativen dojem ali dojem svetlobe pozitiven z negativno projekcijo. Potrebuje stalni specialni trening za vsakdanje življenje, prilagojeno vzgojno-izobraževalno okolje, prilagojene učne pripomočke na področju komunikacijskih tehnik, pri čemer uporablja brajico, dodatne didaktične pripomočke za pridobivanje abstraktnih pojmov in fizikalnih veličin ter pripomočke za slepe za orientacijo in vsakdanje življenje. Pri gibalnih dejavnostih je opazno počasnejši od videčih vrstnikov. Ker se ne uči s posnemanjem, potrebuje profesionalni pristop za učenje novih gibanj in spretnosti. Dela po metodi za slepe; učenje poteka po tipnih in slušnih zaznavnih poteh.

C) Otrok z okvaro vidne funkcije

Okvare vidne funkcije so izražene kot posledica obolenja in/ali delovanja osrednjega živčevja. Prisotne so pri eno- ali obojestranski delno ali v celoti ohranjeni ostrini vida in pri eno- ali obojestransko delno ali v celoti ohranjenem vidnem polju.

Okvare vidne funkcije so prepoznane kot:

- težave z vidno pozornostjo,
- težave z vidno kompleksnostjo,
- motnje pogleda in fiksacije,
- zakasnel, upočasnjjen vidni odgovor,
- odsoten, netipičen vidni odgovor (npr. reakcije na grozečo nevarnost),
- neustrezno vidno-motorično vedenje (npr. koordinacija oko–roka),
- neučinkovita vidna percepcija,
- vidna agnozija.

Za oceno okvare vidne funkcije so potrebni izvidi z znaki okvar osrednjega živčevja po objektivnih preiskavah, kot so npr. klinične, nevroradiološke, nevrofiziološke, laboratorijske, genetske in druge.

7. Usmerjanje šoloobveznih slepih in slabovidnih otrok oziroma otrok z okvaro vidne funkcije (9)

Kaj je namen usmerjanja otrok s posebnimi potrebami?

Usmerjanje je namenjeno otrokom s posebnimi potrebami, ki za uspešno vključevanje v proces vzgoje in izobraževanja potrebujejo ustrezne programe vzgoje in izobraževanja ter zagotovitev različnih načinov in oblik pomoči.

V digitalni bralnici so objavljeni Kriteriji za opredelitev vrste in stopnje primanjkljajev, ovir oz. motenj otrok s posebnimi potrebami (veljavnost od 17. 7. 2015), skupaj s kriteriji za določitev začasnega spremljevalca za fizično pomoč za točno določene skupine otrok.

Zakonske podlage

Usmerjanja otrok, mladostnikov in polnoletnih oseb (v nadaljnjem besedilu: otroci s posebnimi potrebami) s posebnimi vzgojno-izobraževalnimi potrebami v programe vzgoje in izobraževanja poteka na podlagi Zakona o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (ZUOPP-1), podzakonskih aktov s področja usmerjanja otrok s posebnimi potrebami in Zakona o splošnem upravnem postopku.

Kako poteka postopek usmerjanja in koliko časa traja?

Postopek usmerjanja poteka na Zavodu RS za šolstvo (ZRSŠ) v Oddelku za usmerjanje otrok s posebnimi potrebami (v nadaljevanju Oddelek). Postopek usmerjanja se začne, ko ZRSŠ prejme Zahtevo za uvedbo postopka usmerjanja (v nadaljevanju Zahteva) s prilogami (vloga). Vlogo razporeja vodja postopka usmerjanja, ki jo posreduje pristojnemu svetovalcu/svetovalki. Ta od prejema vloge dalje vodi postopek usmerjanja za posameznega otroka oz. mladostnika.

Svetovalec oz. svetovalka zaprosi pristojno komisijo za usmerjanje za strokovno mnenje (v nadaljevanju Komisija). Komisijo sestavljajo predsednik in člani (psiholog, specialni in rehabilitacijski pedagog, zdravnik, lahko pa tudi socialni pedagog, logoped ...), ki so odgovorni za pripravo strokovnega mnenja. Predsednik komisije izdelano strokovno mnenje, ki je podlaga za odločbo o usmeritvi, posreduje svetovalcu. Na podlagi strokovnega mnenja svetovalec/svetovalka ZRSŠ izda odločbo o usmeritvi.

Odločba določa, v katero vzgojno-izobraževalno institucijo (VIZ) je/bo otrok vključen, kateri vzgojno-izobraževalni program je zanj najprimernejši, koliko in katera dodatna strokovna pomoč otroku pripada, pripomočke in prilagoditve, ki naj jih institucija pri vzgoji in izobraževanju otroka upošteva in ostale posebne pravice, ki otroku pripadajo v skladu z zakonodajo.

Otroci s posebnimi potrebami v postopku usmerjanja pridobijo dva dokumenta: strokovno mnenje in odločbo o usmeritvi.

Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (v nadaljevanju ZUOPP-1) v 28. in 30. členu določa trajanje postopka. Zakonsko določen rok od uvedbe postopka do izdaje odločbe je dva meseca, vendar je ta rok v praksi težko izvršljiv.

Kje dobim potrebne obrazce in kaj mora vsebovati vloga?

Vsi predpisani obrazci so objavljeni na spletni strani ZRSŠ pod rubriko »Zakonske podlage«. Zanje lahko zaprosite tudi svetovalno službo na šoli oz. zavodu, kjer je vaš otrok vključen. K »Zahtevi za uvedbo postopka usmerjanja« je potrebno priložiti:

- razpoložljivo strokovno dokumentacijo (fotokopije novjših izvidov, zdravniška mnenja in odpustnice, psihološka, specialno-pedagoška, socialno pedagoška in druga poročila ter mnenja, ipd.),
- poročilo vzgojno-izobraževalnega zavoda z obveznim mnenjem učitelja/vzgojitelja in
- zapis pogovora z otrokom o postopku usmerjanja.

Priložena razpoložljiva zdravstvena in ostala dokumentacija naj ne bo starejša od dveh let.

V primeru, da je otrok že vključen v vrtec, šolo, zavod, večino potrebne dokumentacije pridobite pri socialni pedagoginji v matični Razvojni ambulanti in svetovalni službi vrtca (velja za predšolskega otroka), pri razredniku in šolski svetovalni službi (velja za šoloobvezne otroke), ki vam bodo posredovali tudi dodatne informacije glede vloge.

Če imate o otrokovi bolezni izvide različnih specialistov, zahtevi priložite dokument, iz katerega je razvidna diagnoza obolenja in po en (zadnji) izvid od vsakega specialista.

Kdo je dolžan zbrati in poslati dokumentacijo ter kam se jo pošlje?

Starši oz. zakoniti zastopniki otroka, vzgojno-izobraževalni oz. socialno-varstveni zavod (pravna oseba) ali zase oseba, starejša od 15 let, lahko pisno zahtevajo uvedbo postopka usmerjanja kot to določa zakon (ZUOPP-1) v svojem 25. in 26. členu. Če je otrok oz. mladostnik polnoleten, *Zahtevo* vloži sam zase.

Vlogo in vso zahtevano dokumentacijo vlagatelj pošlje na naslov: *Zavod RS za šolstvo, Poljanska 28, Ljubljana* ali na naslov pristojne območne enote ZRSŠ, v kolikor je stalno prebivališče izven osrednjeslovenske regije.

Vlagateljem predlagamo, da vloge pošiljajo z eno samo pošiljko, takrat ko bodo zbrali vso potrebno dokumentacijo.

Ali ob morebitni zavrnitvi vloge lahko oddam novo zahtevo in kdaj?

Če od ZRSŠ prejmete odgovor, da je vaša zahteva za uvedbo postopka usmerjanja zavrjnena, pazorno preberite, zakaj. Ko odpravite razlog zavrnitve in pridobite zahtevano dokumentacijo, vlogo ustrezno dopolnite.

V primeru, da vas svetovalec ali svetovalka pozove, da vlogo v določenem času dopolnite, pazorno preberite, s čim. Vlogo dopolnite zgolj z manjkajočo

dokumentacijo, kajti vaša zahteva ni bila zavrnjena – vaša vloga se obravnava kot nepopolna do za dopolnitev določenega roka.

Če vloge v določenem roku ne dopolnite, jo organ, ki vodi postopek, s sklepom zavrže. Tudi v tem primeru lahko kadarkoli znova vložite *Zahtevo* za uvedbo postopka usmerjanja z vso predpisano priloženo dokumentacijo.

Do kdaj velja odločba o usmeritvi in kako ravnati, če je otrok ne potrebuje več oz. je potrebno odločbo spremeniti?

Izdana odločba določa ali upravičencu velja do spremembe ravni izobraževanja ali se jo po preteku določenega obdobja preveri.

V prvem primeru otroku odločba praviloma preneha veljati, ko spremeni raven izobraževanja (npr. otrok gre iz vrtca v šolo, iz osnovne v srednjo šolo, v srednji šoli prehajanje iz nižjega poklicnega izobraževanja v srednje poklicno izobraževanje, iz srednjega strokovnega izobraževanja v poklicno tehniško izobraževanje ipd.). V tem primeru je ob spremembi ravni vzgoje in izobraževanja potrebno vložiti novo *Zahtevo*.

V primeru, da je z odločbo določen rok preverjanja ustreznosti usmeritve, je ZRSS dolžan speljati postopek preverjanja po uradni dolžnosti, to pomeni, da pridobi poročilo šole ter zapis pogovora z otrokom in vas o tem tudi obvesti.

Če starši ali vzgojno-izobraževalna ustanova ugotovijo, da bi bilo potrebno, zaradi bistvenih sprememb okoliščin odločbo o usmeritvi spremeniti (otrok napreduje, otroku se stanje poslabša ali izboljša, v praksi se izkaže, da bi otroku bolj koristila pomoč druge vrste strokovnjaka ipd.), je potrebno vložiti Zahtevo za spremembo odločbe o usmeritvi in priložiti vso potrebno dokumentacijo.

Če otrok usmeritve ne potrebuje (več) in to potrdi tudi komisija za usmerjanje, prejmete odločbo, da se otrok ne usmeri.

Kaj moram storiti ob prepisu s šole na drugo šolo?

Ob prepisu otroka na drugo šolo mora vlagatelj ZRSS o tem pisno obvestiti. Vložiti mora *Zahtevo* za spremembo odločbe o usmeritvi. V zahtevi navede naslov šole, na katero se je otrok prepisal. K zahtevi za spremembo odločbe o usmeritvi zaradi prepisa iz šole na šolo ni potrebno prilagati dodatne strokovne dokumentacije, razen ko se spremenijo določene okoliščine, ki bi zahtevale spremembo strokovnega mnenja. Svetovalec, ki vodi postopek usmerjanja preveri na šoli, na katero se je otrok prepisal, ali lahko izpolnjuje pogoje iz že izdane odločbe o usmeritvi. V kolikor bo šola potrdila izvajanje pogojev, bo svetovalec izdal novo odločbo o usmeritvi, v kateri bo spremenil le naziv šole, v katero se otrok vključuje.

V primeru, da se otrok prepíše na šolo, ki izvaja drugi izobraževalni program (npr. prehod učenca iz programa s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo v prilagojeni program z enakovrednim standardom) ali ki predhodno določenih pogojev v veljavni odločbi o usmeritvi ne more zagotavljati, vas bo svetovalec obvestil o nadaljevanju postopka usmerjanja. Takrat mora svetovalec praviloma zaprositi za strokovno mnenje pristojno Komisijo.

Kdaj in na kakšen način lahko preverim, kako je z oddano vlogo?

Informacije splošnega značaja lahko preverite na spletni strani Zavoda Republike Slovenije za šolstvo <https://www.zrss.si/o-nas/usmerjanje-otrok-s-pp> ali zastavite vprašanje po elektronski pošti: info@zrss.si.

Konkretne informacije, povezane z vlogo, vam posredujejo bodisi tajništva na območnih enotah bodisi svetovalci za vodenje postopkov usmerjanja v času pogovorni ur (torek, sreda in petek med 9. in 12. uro). Ti vam lahko odgovorijo na vprašanje, ali je vloga ustrezna in kdo vodi postopek usmerjanja za vašega otroka. Prav tako lahko pri njih dobite informacijo, v kateri fazi je postopek usmerjanja vašega otroka (ali je vloga že na komisiji, ali je bilo zanj že izdelano strokovno mnenje, ali oz. kdaj bo predvidoma izdana odločba o usmeritvi).

Kako uveljavljam pravico do prilagojenega načina izvajanja mature?

Pravica do prilagojenega načina izvajanja mature je določena v 4. členu Zakona o maturi (Ur. l. RS, št. 115/06) in v Pravilniku o načinu izvajanja mature za kandidate s posebnimi potrebami (Ur. l. RS, št. 1/07).

Več informacij in odgovorov najdete na spletni strani [Državnega izpitnega centra](#), in sicer na povezavi [Roki prijav](#).

8. Odložitev šolanja (2 in 6)

Otroku se lahko pričetek šolanja **na predlog staršev, šolske svetovalne in zdravstvene službe ali komisije za usmerjanje odloži za eno leto**, če se ugotovi, da otrok ni pripravljen za vstop v šolo. Ugotavljanje pripravljenosti otroka za vstop v šolo je obvezno, če predlog podajo starši ali zdravstvena služba. Pripravljenost ugotavlja posebna komisija. Najmanj tri mesece pred začetkom pouka šola staršem otrok, vpisanih v 1. razred, izda potrdilo o šolanju oziroma odločbo o odložitvi začetka šolanja.

O odložitvi začetka šolanja odloči ravnatelj na podlagi obrazloženega mnenja strokovne komisije, ki jo sestavljajo šolski zdravnik, svetovalni delavec ter vzgojitelj oziroma učitelj.

Na odločitev ravnatelja je možna pritožba, o kateri odloča šolska pritožbena komisija.

Kot pravijo na ministrstvu (8), starši kot glavni razlog za odlog šolanja navajajo, da želijo otroku omogočiti še leto dni brezskrbnega otroštva, pogosto izražajo tudi bojazen, da otrok ne bo kos nalogam, ki jih bo imel v šoli. V Zvezi aktivov svetov staršev Slovenije, kjer so na to temo zbrali nekaj odzivov staršev in učiteljev, pravijo, da želijo starši s predlogom za poznejši vpis predvsem vse najboljše otroku. Starši namreč gledajo bolj dolgoročno, otroka poznajo, zato so tudi predlogi o odložitvi šolanja večinoma utemeljeni, je dejal predsednik omenjene zveze Anton Meden.

O predlogih za odložitev vpisa sicer odločajo šole, po podatkih Medena pa pri odločitvi poleg intelektualne, presojajo tudi fizično, čustveno in socialno zrelost otroka. Zavrnitev predlogov je zelo malo. Meden kot enega od razlogov, da se starši odločajo za odložen vpis, vidi v tem, da je prvi razred precej daleč od t. i. mehkega prehoda iz vrtca v šolo, kar so bila zagotovila ob začetku uvajanja devetletke. Namesto igranja in ne prezahtevnih učnih ciljev se tako za otroke v 1. razredu začne že precej resno učenje, je pojasnil. "Iz tega bi lahko sklepali, da je porast odloženih vpisov dejansko posledica prestavitve večjih obremenitev v 1. razred, ki jim znaten delež šestletnikov še ni kos," je dodal (8).

9. Pogosta vprašanja in odgovori

Kaj moram vedeti o vpisu otroka v osnovno šolo? (6)

Februarja potekajo na osnovnih šolah vpisi predšolskih otrok v osnovne šole za šolsko leto, ki se začne septembra istega leta. Starši morajo v 1. razred vpisati otroke, ki bodo v koledarskem letu, v katerem bodo začeli obiskovati šolo, dopolnili 6 let. Pred vpisom otrok v osnovno šolo nekatere osnovne šole organizirajo informativni dan, kamor so vabljeni tako otroci kot starši. Na informativnem dnevu dobite koristne informacije o organizaciji vzgojno-izobraževalnega procesa na posamezni šoli,

bodoči prvošolci pa prvi stik s šolo. Če vaša osnovna šola ne organizira informativnega dneva, naj vas ne skrbi. Marsikje med vrtcem in šolo poteka dobro sodelovanje. Bodoči prvošolci že v času vrtca obišejo pouk učencev 1. razreda in se seznanijo z osnovno šolo. Osnovne šole, ki ne organizirajo informativnih dni, običajno pošljejo na domači naslov bodočih prvošolcev vabilo k vpisu. Vpis v izbrano osnovno šolo opravite skupaj z otrokom, razen če šola izrecno želi samo prisotnost staršev.

Kako se izvede vpis otroka v osnovno šolo? (6)

Postopek vpisa otroka v 1. razred poteka izključno na osnovni šoli. Starši otroka vpišete v javno ali zasebno osnovno šolo v okolju, v katerem otrok stalno ali začasno prebiva. V drugo osnovno šolo lahko otroka vpišete, če ta šola s tem soglaša. Najmanj tri mesece pred začetkom pouka šola staršem izda potrdilo o šolanju oziroma odločbo o odložitvi začetka šolanja.

Kdo lahko poda predlog za odlog šolanja? (5 in 6)

Otroku se lahko začetek šolanja na predlog staršev, zdravstvene službe oziroma na podlagi odločbe o usmeritvi, odloži za eno leto, če se ugotovi, da otrok ni pripravljen za vstop v šolo. Če odlog predlagate starši ali zdravstvena služba, je ugotavljanje pripravljenosti otroka za vstop v šolo obvezno. O odložitvi začetka šolanja odloči ravnatelj na podlagi obrazloženega mnenja strokovne komisije, ki jo sestavljajo šolski zdravnik, svetovalni delavec ter vzgojitelj oziroma učitelj.

Ali lahko otroka vpišem v 1. razred osnovne šole tudi predčasno? (6)

Zakon o osnovni šoli posebej ne ureja vpisa mlajših otrok od predpisane starosti, vendar pa imajo starši možnost, da na šolo naslovijo vlogo za vpis mlajšega otroka. O vlogi staršev odloči ravnatelj.

Kdaj lahko prepisem otroka v drugo osnovno šolo? (6)

Otroka lahko prepisete v drugo osnovno šolo že pred začetkom obiskovanja 1. razreda, lahko pa tudi kasneje, v višjih razredih. Možni načini oddaje vloge so po pošti ali osebno na osnovni šoli.

Če želite otroka vpisati v 1. razred v osnovno šolo izven vašega šolskega okoliša, morate najprej v predpisanem roku oddati vlogo za vpis v šoli v matičnem okolišu, nato pa najkasneje 14 dni po izteku roka za vpis oddati vlogo še v šoli, kamor ga želite vpisati. Otroka lahko prepisete v osnovno šolo zunaj svojega okoliša tudi v višjih razredih, vendar vedno najkasneje 15 dni pred začetkom novega šolskega leta, če šola, v katero ga želite prepisati, s tem soglaša.

O vlogi za prepis odloča zaprosena šola, vendar je predpisano obvezno posvetovanje s šolo šolskega okoliša, v katerem otrok prebiva. Zaprošena šola ni dolžna ugoditi vlogi staršev, če bi to posegalo v njeno organizacijsko in kadrovske strukturo ter prostorsko zmogljivost ali če bi se s tem v šolskem okolišu, kjer učenec prebiva, zmanjšalo število učencev oziroma oddelkov, kar bi vplivalo na spremembo statusa šole ali njeno ukinitvev.

Šola, na katero so starši naslovili vlogo za prepis, je dolžna o tem odločati najkasneje v tridesetih dneh od dneva, ko je prejela vlogo. Če šola vlogi staršev ugodni in izda soglasje za prepis, mora o svoji odločitvi pisno obvestiti starše in šolo v šolskem okolišu, v katerem učenec prebiva. Na enak način mora šola obvestiti starše in šolo otrokovega matičnega šolskega okoliša ob neugodni rešitvi vloge za prepis. Če se učenec preseli v nov šolski okoliš, je prepis možen tudi med letom. Nova šola ga je na podlagi dokazila o novem stalnem oziroma začasnem prebivališču dolžna sprejeti. Kljub selitvi pa ima učenec pravico dokončati šolanje na tisti osnovni šoli, kjer ga je začel.

Ali staršu pripada dodaten dan plačanega dopusta za otroka, ki gre v prvi razred? (6)

Šolska zakonodaja ne predvideva, da imajo starši na podlagi potrdila o vpisu učenca v 1. razred osnovne šole kakršnekoli pravice v zvezi s priznavanjem in koriščenjem letnega dopusta, lahko pa imajo to urejeno posamezni delodajalci v svojih aktih.

Prevoz v šolo (6)

Če učenec obiskuje šolo v svojem šolskem okolišu, ima na podlagi 56. člena Zakona o osnovni šoli **pravico do brezplačnega prevoza:**

- če je njegovo prebivališče oddaljeno več kot štiri kilometre od osnovne šole ali
- če pristojni organ za preventivo v cestnem prometu ugotovi, da je ogrožena varnost učenca na poti v šolo.

O načinu prevoza se šola dogovori s starši in lokalno skupnostjo. Pravica do povrnitve stroškov prevoza ne pripada staršem, ki vpišejo otroke v zasebne osnovne šole, saj te šole nimajo šolskih okolišev.

Učencem **s posebnimi potrebami**, ki obiskujejo redne osnovne šole, in učencem, ki so vključeni **v zavode za vzgojo in izobraževanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami**, pripada **brezplačni prevoz**, ne glede na oddaljenost njihovega prebivališča od osnovne šole, če je tako določeno v odločbi o usmeritvi.

Vpis v javno ali zasebno šolo? (5)

Starši imajo pravico vpisati otroka v javno osnovno šolo ali v zasebno osnovno šolo s koncesijo v šolskem okolišu, v katerem otrok stalno oziroma začasno prebiva, javna osnovna šola oziroma zasebna osnovna šola s koncesijo v tem okolišu, pa je dolžna na željo staršev otroka vpisati.

Kje dobi šola seznam otrok, ki jih je dolžna vpisati v 1. razred? (5)

Seznam otrok iz šolskega okoliša, ki jih je javna ali zasebna šola s koncesijo dolžna vpisati v 1. razred, si šola pridobi iz evidence šoloobveznih otrok, ki jo vodi ministrstvo, pristojno za šolstvo, ki si pridobi podatke o šoloobveznih otrocih iz registra stalnega prebivalstva in razvida začasnega prebivališča.

10. Komunikacija, sodelovanje in vloge udeležencev, ki so vključeni v vzgojno-izobraževalni proces slepega/slabovidnega otroka/otroka z okvaro vidne funkcije (7)

Udeleženci, ki so vključeni v vzgojno-izobraževalni proces in njihove naloge:

- otrok, ki:
 - aktivno sodeluje pri pouku,
 - sledi navodilom,
 - opravi zadolžitve, naloge,
 - se druži z vrstniki ...;

- starši, ki:
 - sporočajo informacije o otroku, posebnostih, spremembah,
 - otroka vozijo na ure specialnih znanj,
 - spodbujajo samostojnost, veščine mobilnosti in orientacije, poskrbijo za gibanje, poskrbijo, da otrok opravi šolske dolžnosti ...
 - s svojimi predlogi sodelujejo pri pripravi (in uresničevanju) individualiziranega programa (IP),
 - se seznanijo z vsebino individualiziranega programa,
 - priskrbijo razpoložljiva učna gradiva,
 - se udeležijo tečaja brajice (če otrok dela po metodi za slepe),
 - se udeležujejo seminarjev, delavnic, ki jih organizira Center IRIS (in otrokova matična osnovna šola),
 - sporočajo morebitne odsotnosti;

- učitelj, ki:
 - skrbi, da vzgojno-izobraževalni proces poteka nemoteno,
 - upošteva prilagoditve otroka,
 - poskrbi za ustrezna gradiva in zato, da lahko otrok aktivno sodeluje pri pouku (spremljevalec otrok po potrebi pri tem pomaga),
 - se udeleži izobraževanj, skupine za učitelje slepih, ki jih organizira Center IRIS ...
 - upošteva metode dela za otroka (metoda za slepe/slabovidne),
 - se pozanima o pripomočkih (objavljeno na spletni strani Centra IRIS) in si jih tudi izposodi,
 - sestavi individualiziran program in je prisoten na sestankih strokovne skupine;

- spremljevalec, ki:
 - vzpodbuja otroka k samostojnosti, socialnim veščinam, socialni vključenosti, k uporabi bele palice (če jo potrebuje) in pripomočkov,
 - skrbi za varnost pri učnih sprehodih, ekskurzijah, pri gibanju ...,
 - nudi fizično spremstvo predvsem v novem okolju,

- udeleži se izobraževanj in srečanj za spremljevalce, ki jih organizira Center IRIS.
- pozna brajico (če je spremljevalec otroku, ki dela po metodi za slepe),
- sodeluje z učiteljem in otrokovim mobilnim koordinatorjem ter sledi njunim napotkom;

- mobilni učitelj, ki:
 - na šoli izvaja dodatno strokovno pomoč (DSP),
 - sestavi prilogo IP,
 - se udeležuje srečanj strokovne skupine,
 - napiše evalvacijo dela z otrokom,
 - pošilja vabila v zvezi z izobraževanji, srečanji, delavnicami staršem, učiteljem, spremljevalcem, drugim strokovnim delavcem ...,
 - po potrebi svetuje učiteljem, staršem, spremljevalcem,
 - po potrebi (na pobudo) izvede delavnico za skupino, razred,
 - izvede predstavitev otroka celotnemu učiteljskemu zboru,
 - svetuje staršem obisk psihologa na Centru IRIS (po potrebi),
 - svetuje pri prilagoditvi šolskega okolja;

- učitelj specialnih znanj, ki:
 - izvaja ure specialnih nanj (orientacija in mobilnost, vaje vida, vsakodnevne veščine in spretnosti, računalniško opismenjevanje, računalništvo, ure športne vzgoje ...)

- svetovalni delavec v šoli, ki:
 - sodeluje/sestavi individualizirani program,
 - poskrbi za srečanja strokovne skupine (v dogovoru z ravnateljem),
 - piše zapisnike sestankov strokovne skupine,
 - se udeleži izobraževanj,
 - hrani osebne mape učencev (svetovalna služba),
 - pozna zakonodajo s področja otrok s posebnimi potrebami,
 - je vezni člen med sodelujočimi v vzgojno-izobraževalni instituciji po vertikali (vodstvo/učitelji/starši/učenec) in horizontali (učitelji/starši/zunanje institucije ...),
 - sporoča in predlaga potrebne informacije/spremembe vodstvu šole.

Skupni cilj vseh udeležencev je doseganje zastavljenih ciljev v individualiziranem programu otroka, pri čemer **predpogoj za uspešno delo predstavljajo** medsebojno sodelovanje, komunikacija in poznavanje vlog.

11. Vloga mobilnega tiflopedagoga pri prehodu v osnovno šolo (13)

Povzeto po dokumentu »Smernice pri prehodih«

Mobilna tiflopedagoška služba je služba, ki zagotavlja dodatno strokovno pomoč ter poučevanje specialno pedagoških področij učencem s slepoto in slabovidnostjo, in svetovanje ter podporo njihovim staršem, učiteljem, vrstnikom in drugim sodelavcem pri vključevanju v različne programe izobraževanja v celotni vertikali šolskega sistema kot tudi na domu, z namenom doseganja kvalitetne inkluzivne prakse in čim večje samostojnosti in neodvisnosti učencev (15).

Prehod ali tranzicija v šolski situaciji predstavlja prehajanje učencev na nove, vendar ne nujno višje, vzgojno-izobraževalne programe oziroma stopnje. Učenci se pripravljajo na prestop iz trenutnega, znanega okolja v njim neznano učno okolje. Prehajanje s seboj prinese manjše ali večje spremembe, kar lahko pri otrocih, starših kot tudi strokovnjakih, pogosto vzbudi občutja strahu in stresa (16, 18).

Zadolžitve mobilnega učitelja povezane s prehodom se pričnejo že pred zaključkom tekočega šolskega leta (17):

- pridobi celostno oceno otroka,
- kontaktira izbrano ustanovo in se dogovori za krajši sestanek ter ponudi izobraževanje za kader,
- na drugem sestanku strokovne skupine (ob polletju) posreduje navodila staršem za vpis in spremembo odločbe ob spremembi ravni izobraževanja,
- nudi podporo in pripravi celostno oceno kot prilogo komisiji za usmerjanje,
- nudi podporo družini.

Postopek prehoda (16) in naloge tiflopedagoga:

- izdelava celostne ocene,
- podpora družini,
- prvi sestanek na izbrani ustanovi,
- prilagajanje šolskega okolja,
- predstavitev otroka, prilagoditev in metod dela kolektivu pred začetkom pouka,
- spoznavanje novega okolja pred pričetkom pouka,
- izdelava individualiziranega programa (IP),
- priprava vrstnikov na vključitev slepega/slabovidnega sošolca/sošolke.

12. Sestavine šolske zrelosti (5)

"Otrok je zrel za šolo, če je sposoben slediti zahtevam, ki jih predpisuje učni načrt za prvi razred in če se lahko vživi v način delovanja šole."

Na zrelost otroka vplivajo:

- vplivi okolja,
- vzgojne metode,
- različen tempo otrokovega duševnega in telesnega razvoja.

Zrelost pa pospešujejo/zavirajo :

- Telesna zrelost (otrokova teža, višina, razvitost čutil, sposobnost koncentracije, razvitost grobe motorike (hoje, plezanje, skakanje ...), razvitost fine motorike (prsti, roke ...). Predvsem pa je pomembno, da je otrok toliko razvit in zdrav, da šola ne bo imela posledic na njegovo zdravje, zato tudi šolski zdravnik o vpisu poda mnenje na sistematskem pregledu pred vstopom v šolo. Staršem se prav tako svetuje pogovor z vzgojiteljico.
- Osebnostna zrelost.
- Socialna in čustvena zrelost:
 - Kako prenaša ločitev od staršev, doma?
 - Kako se obnaša v novem okolju?
 - Kakšen je v odnosu z vrstniki?
 - Koliko je samostojen?
 - Inicijativnost pri zaposlitvah?
 - Kakšno vlogo ima v skupini otrok?
 - Reagirane na uspeh/neuspeh?
 - Zanimanje za svet okoli sebe?
 - Odnos do odraslih?
 - Pripravljenost na sodelovanje?
 - Pripravljenost na učenje, pridobivanje novih znanj?
- Intelktualna zrelost/funkcionalna zrelost:
 - Kakšno je **otrokovo razumevanje sveta**;
 - Kakšni so **način sklepanja** (razume vzrok–posledica)?
 - Je sposoben nalog **analize, sinteze**?
 - Prepoznavna **simbole**?
 - Kako razvit je njegov **govor**, kakšen je njegov **besedni zaklad**?
 - Kakšen je njegov **spomin**?
 - Kakšne so njegove **grafomotorične spretnosti**?
 - Sta **zaznavanje** in **opazovanje** primerna?

Otrok je intelektualno zrel za šolo, če:

- zna povedati osnovne podatke o sebi,
- razlikuje osnovne barve,
- ima primerno razvit govor in besedni zaklad (uporablja od 1800–2200 besed),
- zna opisati predmete, pojave (klasifikacija po več lastnostih),
- pripoveduje kratke zgodbe,
- sam pripoveduje zgodbo ob risbah,
- prepozna nekaj črk abecede,
- razume predloge (na, pod, pred ...),
- opazi podobnosti med predmeti in jih zna opisati,
- orientira se v času (prej/pozneje, zjutraj/zvečer ...),
- prepozna in riše številke do 5,
- prešteva do 10,
- riše človeka iz dveh ali treh delov (shematsko),
- riše hišo, drevo, človeka itd. in risba je prepoznavna,
- prerisuje preproste like,
- barva do sklenjene črte,
- govori popolne povedi, govor je razumljiv,
- reže s škarjami po ravni črti,
- razume navodila vzgojiteljice,
- ve, katera je leva in katera je desna,
- varno prečka cesto.

13. Kaj lahko naredimo starši, da bo naš otrok napredoval na področjih pomembnih za šolsko delo?

Otroku omogočimo:

- veliko risanja, barvanja,
- rezanja, lepljenja,
- oblikovanja z glino,
- igranja z drobnim materialom,
- branje, pripovedovanje,
- opisovanje, opazovanje,
- poslušanje,
- učenje skozi igro.

Pomni:

Učimo, se ko/če:

... nekaj vidimo,
... kar naredimo sami,
... česar se dotaknemo,
... vohamo,
... okusimo,
... slišimo.

14. Kako se lahko otrok in družina pripravita na nove rutine, obveznosti in izzive? (1)

Najprej je dobro imeti predstave o novostih, ki nas čakajo v življenju. Zelo je priporočljivo obiskati šolo nekaj mesecev prej, pogledati učilnice, jedilnico, dvorišče, stranišča in se ob tem pogovarjati kako v teh prostorih življenje teče. Na ta način, ko se bo šola začela, čisto vse ne bo popolnoma novo. Pri slepih in slabovidnih otrocih in otrocih z okvaro vidne funkcije je potrebno že veliko prej izvajati vaje orientacije v novem okolju; dokler otrok ne usvoji novega prostora. Ko so prostori polni učencev in zvokov, se orientacija ponavlja, še posebej, če gre za slepega otroka.

Namesto učenja abecede in osnov matematike, je tako boljše pozornost posvetiti drugim veščinam, ki so v šoli zelo pomembne in bodo vplivale na uspeh, pa tudi na boljšo samopodobo in dnevno počutje otroka. Tu gre za veščine, ki jih potrebujejo vsi šolarji, a se jim pogosto ne posveča dovolj pozornosti, npr. organizacija časa, dela, prostora, potrebščin, sledenje navodilom.

15. Urnik (1)

Otrok bo po novem vsak dan vstajal ob istem času in počel vsako jutro iste stvari do odhoda v šolo točno ob določenem času. Preizkusimo, koliko časa traja jutranja rutina in dodajmo še kakšno minuto za nepredvidene dejavnosti. Za otroke je zelo pomembno, da lahko predvidijo aktivnosti, slabše se znajdejo, če ne vedo, kaj je naslednji korak.

Jutra so lahko zelo kaotična, z veliko vpitja in živčnosti, da bomo zamudili, kar povzroči, da se dan slabo začne in potem v enakem slogu nadaljuje.

Da so jutra mirna in vse aktivnosti potekajo tekoče, se je potrebno pripraviti že en dan prej.

Otrok mora pravočasno (vedno ob isti uri in po isti rutini) oditi v posteljo, da se spočije do naslednjega dne. Pred spanjem si pripravi (ali pa mu jo na začetku pripravijo starši) obleko, ki jo bo potreboval naslednji dan, pa tudi šolsko torbo (pregled vsak dan, najbolje takoj po opravljeni domači nalogi oz. po prihodu iz šole, da ne nosi s seboj vsega, kar ima in ne tistega, kar bo potreboval) in morda še športno opremo.

Naslednje jutro je samo priprava na šolski dan. Držimo se ure in v jutranji čas ne mešamo drugih aktivnosti, npr. igre.

Poleg higiene in oblačenja, je pomemben tudi zajtrk. Prehrana šolskega otroka je pomembno področje. Dobro je, če otrok popije kozarec vode ali nesladkanega čaja, da nadomesti tekočino, ki jo je izgubil preko noči in poje vsaj kaj malega, čeprav, morda, se mu zjutraj apetit še ne prebudi. Pomembno je, da je takšno hrano, ki ima daljši čas presnavljanja (npr. beljakovine, maščobe, polnozrnat žitarice), kar mu bo omogočalo energijski dotok do šolske malice. Če ima otrok kakšne posebne prehranske navade, diete, je potrebno šolo o tem obvestiti vnaprej.

Da se bo otrok navadil na drugačen urnik, ki ga bo imel v šoli, ga na to navajamo že kak mesec prej, posebej, če je navajen dopoldne še ležati in spati, kar v šoli ne bo mogoče. Zelo pomembno je, da se o novem urniku pogovarjamo in pridobimo otrokovo sodelovanje.

Popoldnevi bodo tudi drugačni kot so bili do sedaj, zato je treba vzpostaviti tudi rutino po pouku. Kako pride otrok domov, kdaj, kaj dela do učne ure? Dobro je, da se preobleče v kaj udobnega, gre morda za 20 min počivat (posebej na začetku šolanja znajo biti otroci, ko pridejo domov, zelo utrujeni) ali pa se igra.

Otrokov delovni dan je dolg, zato moramo paziti, da ima dovolj počitka in zabave. Prav je, da ga učimo rednosti in odgovornosti, vendar pa se moramo zavedati, da delamo zato, da živimo in ne obratno.

Čeprav na začetku še ni veliko nalog in učenja, je dobro vzpostaviti učno rutino čimprej. Na začetku bo otrok samo pregledal torbico, ošilil barvice, povedal, kaj so v šoli tisti dan delali in pripravil šolske potrebščine za naslednji dan. Dobro je, da je

učna ura vedno ob istem času, da je otrok v prostem času res brez skrbi, ker je delo že opravil. To pripomore k razvijanju delovnih navad, ki so za uspešnost v šoli temeljnega pomena.

Nujno je, da se otrok veliko igra, saj se tudi med igro uči in razvija. Pomembno pa je, da so igre (tudi) gibalne in na svežem zraku, saj bo v šoli večinoma sedel v zaprtih prostorih.

16. Skrb zase in svoj prostor (1)

Ker bo v razredu veliko otrok, morajo biti otroci že relativno samostojni, kar se tiče oblačenja in slačenja (pomoč pri tem so enostavna oblačila npr. ježki na čevljih namesto vezalk – zavezovanja se učimo doma), pospravljanja svojih stvari na določen prostor, higijene, uporabe stranišča, opravil v jedilnici. Vse to lahko vadimo že doma. Na primer: otrok lahko pripravi/pospravi mizo za kosilo, že ve, da si je potrebno roke umivati brez opozorila in si pripraviti torbo.

Če ima otrok svojo sobo, je zelo koristno, da mu nad pisalno mizo namestimo tablo, kjer si bo nalepil najpomembnejše zadeve, npr. urnik, opomnik, da je naslednji teden potrebno prinesiti barvast papir in, da ima sošolka rojstni dan in bo potrebno izdelati voščilnico. Dokler še ne zna brati in pisati, je njegov opomnik lahko slikoven (urnik s slikicami na ježkih, ki jih vsak dan skupaj sestavimo). Za slepe otroke napišemo urnik v brajici in v elektronski obliki (če že uporablja računalnik) oz. ga izdelamo iz različnih materialov.

Urnik otroku omogoča, da je samostojen.

Načrtovanje dela (npr. preko celega tedna) je še za malo starejše lahko težavno, vendar je dobro začeti vaditi čim prej.

Dobro je, da je v sobi veliko polic, ene so (v ločenem kotu) namenjene igračam, druge pa šolskim potrebščinam. Otrok se kmalu nauči, da predmete vedno odlaga na isto mesto, pomagajo mu nalepke z oznakami, kje je kaj. Podobne nalepke ima na policah omare za obleke. Tudi če obleke niso lepo zložene, bo vedel, kje naj išče npr. sveže nogavice.

Pisalna miza naj bo vedno prazna, na njej so le stvari, ki jih otrok potrebuje za tisto aktivnost, ki jo ravno izvaja. Ko to aktivnost zaključi, pospravi stvari na točno določeno polico.

Če otrok nima lastne sobe in npr. piše naloge pri jedilni mizi, je potrebno omogočiti, da se ga pri delu ne moti in se npr. mlajši otrok igra v drugem prostoru. Učna ura je (tudi v tem primeru) vedno ob istem času.

Redni obiski knjižnice in ogled knjig pri pisalni mizi pomagajo razvijati navado sedenja in dela za pisalno mizo.

Urejen prostor na otroka deluje pomirjujoče, da se lahko zbere za šolsko delo.

Nepospravljene, povsod ležeče igrače, ga dekoncentrirajo. Otroku moramo doma in v šoli omogočiti varno in neodvisno gibanje in orientiranost, zato moramo poskrbeti za oznake, nespreminjanje postavitve, pospravljenost. Ta del je lažji za starše, ki imajo tudi sami radi urejenost, ostali pa se morajo tega, z avtorjevo pomočjo, naučiti.

Ko je šolsko delo opravljeno, je čas za igro in sprostitve. Ko se ta konča, grede tudi igrače na svoje določene prostore. Pomembno je, da pazimo na uravnoveženost in ritem izmenjav dela in sprostitve. Najbolje je, da to večino otroka naučimo z lastnim zgledom. Na začetku so učne ure kratke in pavze pogoste.

17. Čustva (1)

Pogovor o čustvih je dobro gojiti. Veliko družin se pogovarja le o dogodkih, nalogah, materialnih stvareh in otroci ne razvijejo refleksije in pogovora o čustvih. Čustva zadržijo zase, tudi takrat, ko jih preplavljajo. Nočejo obremenjevati staršev, sami pa ne vedo, kako rešiti težavo. Čustveno stabilen otrok se bo v šolskem sistemu bolje znašel od bolj ranljivega.

Starši pomagajo otroku s tem, da pokažejo (na primeren način) vsa čustva in o njih govorijo. Veliko staršev ne prizna svojemu otroku, da jih je česa strah z mislijo, da bodo tako otroku pomagali, da ga bo manj strah. Kot da strah ni legitimno čustvo. Ko ga otrok doživi tudi sam, o njem ne more govoriti, mi pa mu ne moremo pomagati. Včasih pa otrok ne zna formulirati, kako se počuti in mu lahko pomagamo s kakšno zgodbo, s katero se bo lahko identificiral in govoril o svojih strahovih.

Ne zanikajmo, da so nove izkušnje lahko strašljive, ampak jih pomagamo uravnotežiti s pozitivnimi stvarmi, npr. otrok bo spoznal nove prijatelje in lahko bo hodil h glasbenemu krožku. Morda se lahko z novo sošolko že začne družiti preden se šola začne, da bo že imel prijateljico v razredu. Povemo pa tudi kakšno svojo izkušnjo, ko nas je bilo strah neznanega, ki pa, ko je postalo znano, ni bilo več strašljivo. Najpomembneje je, da otroku omogočimo, da o tem kar čuti tudi govori, da sploh razumemo, česa se boji. Pogosto nas preseneti, da imajo otroci čisto druge strahove, kot jih sami pričakujemo.

Ne pozabimo poskrbeti za svoja čustva, saj je nekaj grenko-sladkega tudi za starše ob takih prelomnicah. Otroku nas ne potrebuje več toliko, nanj bodo vplivali tudi drugi ljudje v dobrem in slabem smislu, dobivamo nove dolžnosti v skrbi za otroka. Sprašujemo se, če bo še kaj časa ostalo za nas same.

18. Psiho-socialne veščine (1)

Od tega, kako se bo otrok vključil v razredno skupnost in se znašel v novem okolju bo odvisno, kako rad bo hodil v šolo in kako dobro se bo učil. Otroci z okvaro vida praviloma pogosteje potrebujejo pomoč odraslih, da so ves čas na tekočem, kaj se v razredu dogaja, slej ko prej pa tudi, da se razred »socializira« za njegove potrebe. Zato je potrebno v pogovore z učiteljem vložiti veliko dela in mu pri tem pomagati, saj učitelji v inkluziji redko poznajo področje dela s slepimi/slabovidnimi.

V razredu se bo zgodilo veliko novih situacij in koristno je, da jih z otrokom preigramo preden se zgodijo in ga na ta način na situacije pripravimo.

Pogosto otroci, ki se vpisujejo v 1. razred, poznajo večino svojih bodočih sošolcev, vseeno pa ni odveč, če se naučijo predstaviti, pozdraviti, vzpostaviti kontakt z neznanim otrokom in odraslim.

Ali se zna naš otrok priključiti igri drugih? Zna povabiti drugega otroka, da se mu pridruži pri neki aktivnosti? Zna podeliti bonbone? Zna počakati, da bo na vrsti? Stati v vrsti za kosilo? Nositi pladenj s kosilom? Zaključiti, kar dela? Se postaviti zase in/ali zaprositi za pomoč, če ga starejši otroci zafrkavajo? Zna slediti navodilom? Če ne razume navodil, si upa prositi za dodatno razlago? Zna dvigniti roko, da prikliče pozornost? Razume osnovne gibe in mimiko in jih uporablja? Se zna otrok sam pomiriti, če kaj ni tako kot si želi? Ve kaj mora narediti, če se polula?

Šole imajo svoja pravila in hišni red. Ni potrebe zapisanega natančno preučiti, ampak zagotovo ne bi smelo škoditi, če ob pravem trenutku otroku kakšno pravilo tudi razložimo.

Kaj pa če ima otrok **strah pred ločitvijo od starša**?

V takem primeru vadimo, da otrok ostane sam vedno dalj časa in vedno bolj oddaljen od starša. **Seveda pa moramo o vseh posebnostih našega otroka obvestiti učitelja, da bo otrokove težave zaznal in mu pri tem pomagal.**

Otroci se pogosto sprejo eden z drugim, lahko celo pride do prerivanja. *Se vaš otrok znajde v taki situaciji?*

Koncentracija je nujna pri različnih aktivnostih. Otrok trenira podaljševanje koncentracije tako, da mu beremo daljše pravljice, se z njim dalj časa pogovarjamo. V tem času ne gre na stranišče, ampak počaka na »odmor«.

Otroka peljemo v muzej, gledališče ipd. in od njega pričakujemo primerno vedenje in, da je »prisoten« ves čas dogodka. Otrok se mora navaditi na nove okoliščine, kraje, dogajanja, zvoke, motnje, da mu bi bilo v šoli čimlažje.

Predvsem je pomembna kondicija za sedenje veliko ur skupaj, saj tega v vrtcu ne delajo, ampak se sprehajajo, ležijo na tleh, tekajo ... V šoli bo potrebno sedeti (ponekod več, drugje manj, a zagotovo mnogo več kot v vrtcu), slediti navodilom, izvajati naloge takrat, ko to učitelj reče, ne pa, ko bi otrok to sam želel.

Slaboviden otrok ne rabi znati brati in pisati, dobro pa je, da spretno ravna s papirjem, svinčnikom, ravnilom, škarjami, lepilom ... Slep otroci praviloma že pišejo na brajev stroj in berejo brajico. Koristno je, da zna rokovati s strojem, listi, jih vlagati na dogovorjena mesta.

19. Računalniki (1)

Različne naprave so toliko koristne/škodljive, kot jim starši to omogočijo biti. Računalnik ni varuška, ko starši nimajo časa biti z otrokom, lahko pa je nagrada za dobro opravljeno delo. Veliko igrice je zelo poučnih in razvija otrokove sposobnosti (npr. koncentracijo, logiko, učenje angleščine) mimogrede ob igranju, marsikatere pa so škodljive in odtegnejo otroke od resničnega življenja. Nevarnost je, da otrok ničesar več ne počne brez računalnika.

Slepi in slabovidni so odvisni od **elektronskih naprav** in njihovih programov. Računalniki omogočajo povečave, spremembe kontrastov, brajevo vrstico in še marsikaj, kar bo otroku pomagalo, da bo imel podobne pogoje za učenje kot njegovi videči vrstniki. Zato naj otroci, ki nujno potrebujejo računalnik kot pomoč pri učenju, dobijo vsa potrebna znanja čim prej.

Potrebno je razvijati **otrokove grafomotorične sposobnosti**, kljub temu, da ne bo pisal z roko, mu bodo le-te pomagale razvijati možganske poti.

Učenje **socialnih veščin** (npr. sodelovanje, druženje, komunikacija, izražanje v živo) in učenje na »analogen« način koristita na vseh področjih življenja in miselnih procesov.

20. Prvi šolski dan (1)

Malo ceremonije na prvi šolski dan ne škodi, saj otroci čutijo, da je ta dan res nekaj posebnega. Fotografirajmo se in po šoli peljimo otroka na sladoled, da se pogovorimo, si povemo kako je bilo, kako smo dan doživeli. Pozorni smo, ne le na vsebino povedanega, pač pa tudi na čustveno spremljavo, saj se otroku že prvi dan zgodi veliko novega. Je otrok navdušen ali zveni zaskrbljeno?

Ko otroka pripeljemo v razred, mu pokažemo (še enkrat) kje se nahaja vse kar bo moral ta dan vedeti in se odstranimo, da otrok čim prej lahko doživi to, kar je tako dolgo čakal. S tem, da ga pustimo, mu sporočamo, da verjamemo, da se bo znašel sam. Učitelji bodo pozorni, saj vedo iz izkušenj, kako velik dan je to.

Otroci z okvaro vida morajo imeti priložnost vadbe orientacije že pred začetkom šolskega leta do stopnje, ko se lahko znajdejo sami. Deli razreda naj bodo tipno označeni, da se bo otrok lažje orientiral za kar praviloma poskrbi mobilni učitelj s pomočjo razrednika. Uporaba bele palice je nujna.

21. Potem (1)

Ali otrok dobro pozna **pot do šole** in gre tja lahko varno sam? Tudi, če gre z osebnim pomočnikom, je dobro, da pozna pot tudi sam.

Dobro je, da **starši čim bolj sodelujejo s šolo**, da spoznajo, kaj dnevno doživlja njihov otrok in lahko pomagajo pri izboljšavah. Pogosto se starši izogibajo npr. sodelovanju v Svetu staršev, potem pa nezadovoljstvo s šolo izražajo na nekonstruktivne načine.

Sošolci se radi družijo tudi popoldan in dobro je, da starši to spodbujajo. Morda lahko prijatelja sošolca skupaj delata domače naloge ali pa se igrata na igrišču.

Druženje v živo, najbolje na zraku in ne preko socialnih omrežij, je nujno za zdrav razvoj telesa in duha, saj omogoča kreativno igro, tudi trajna prijateljstva, ki imajo čisto drugo težo kot tista v socialnih medijih.

Vsak človek je vesel **pohvale in nagrade** za dobro opravljeno delo. Otroci po eni strani potrebujejo spodbujanje pred/ob delu in povratno informacijo o opravljenem delu. Pohvala in nagrada naj bosta rezervirani za posebne napore ali posebej dobro opravljeno delo, zato pazite, da ne hvalite vsepovprek, saj na ta način pohvala izgubi vrednost.

Povratna informacija pa je (vedno) potrebna, saj otroci pogosto ne vedo, ali so opravili celotno nalogo in kako kvalitetno. Iz povratne informacije se učijo bolje in drugače. Tako moramo jemati tudi opisne ali številčne ocene, ki so pogosto problematične. Bistri otroci brez dela na začetku dobivajo dobre ocene in živijo v iluziji, da delo ni potrebno. Slabe delovne navade jim kasneje delajo veliko težav. Slabe ocene pogosto slabšajo otrokovo samopodobo in skrbijo starše. Če pa jih vzamemo kot povratno informacijo, vemo, kaj moramo delati, da bo otrok hitreje napredoval. Starši otroke pogosto kaznujejo zaradi slabih ocen, s tem pa povečajo njihovo stisko in zavirajo napredek. Otroke moramo videti celostno in ugotoviti od kod izvira ocena. Potem jim lahko pomagamo, da se dolgoročno razvijajo, saj se dobre in slabe ocene hitro pozabijo in v resnici niso zelo pomembne.

Domače naloge so pogosto jabolko spora. Otrok mora vedeti, da nalogo ima, kako si bo to zabeležil, kaj mora delati popoldne, koga lahko pokliče in vpraša. Na začetku bo pri večini otrok potrebno, da delate naloge skupaj. To ne pomeni namesto njih, ampak le v vaši prisotnosti, da lahko preverjate, ali je otrok zbran, se zna lotiti naloge, kako rešuje probleme, vztraja do konca, popravi napake, ko pregleda opravljeno. Vse to so drobne veščine, ki se jih je treba priučiti in se jih otroci sami ne znajo. Če se le da, se potrudite, da otroka navajate na čim večjo samostojnost, saj boste s tem naredili uslugo sebi in otroku. V praksi to pomeni, da ne sedite ob otroku ves čas, ko dela nalogo, vi lahko vmes kuhate, šivate, berete ... in se na ta način postopno oddaljujete od otroka in njegovega dela.

22. Kaj pa če »boli trebušček«? (1)

Otroci na stisko pogosto reagirajo s telesnimi simptomi, poleg tega pa se je potrebno v novem okolju še prekužiti, zato so lahko otroci na začetku šolanja pogosteje bolni. Včasih pa se zgodi, da spoznajo, da se šoli lahko izognejo, če zbolijo ... Včasih je res težko ločiti, za kaj gre, predvidimo pa lahko, da je kakšna situacija za otroka prezahtevna in zaradi tega zboli. Zato se pogosto pogovarjamo z učiteljem, otrokom, njegovimi prijatelji, da dobimo čim več informacij o tem, za kaj gre.

Pogosto otroke skrbi za nas, kadar nismo v najboljši kondiciji in se počutijo bolje, če ostanejo z nami. Če nismo dobro, to otroku tudi povemo, mu razložimo zakaj in kaj delamo za to, da bomo bolje. Otroci imajo bujno domišljijo in jih lahko brez pravega razloga skrbi.

23. Prednosti vpisa v šolo v domačem kraju in prednosti vpisa v šolo v Centru IRIS (3)

Zavedati se moramo, da ima vsaka odločitev svoje prednosti in pomanjkljivosti. Dobro je, če si na papir zapišemo naš osnovni cilj za otroka, npr. da bi bil samostojen, prilagodljiv, učno čim uspešnejši, da bi imel občutek, da zmore, da je del skupine ... karkoli kar se Vam za Vašega otroka zdi najbolj pomembno. Potem pa dobro razmislimo (spodnji seznam vam je lahko v pomoč), v kateri šoli bi do zelenega cilja lažje prišli in kaj bo potrebno nadomestiti, če se odločimo za eno možnost in kaj za drugo.

Prednosti vpisa v šolo v domačem kraju

- Otrok gre lahko v šolo peš, s sošolci.
- Sošolci so doma iz istega kraja kot on.
- Ostali otroci imajo možnost, da spoznajo otroka s posebnimi potrebami, se z njimi spoprijateljijo in rušijo tabuje o manjvrednosti, izgubljajo strah pred drugačnostjo.
- Na ta način se širše okolje pripravlja na sprejem oseb s posebnimi potrebami.
- ...

Zavedam se, če bom otroka vpisal v šolo v domačem kraju, bo popoldne potrebno (dopolnite po presoji, npr. prevoz na ure specialnih znanj v Center IRIS ...)

Prednosti vpisa v šolo v Centru IRIS

- Majhni razredi (max. 6 učencev).
- Visoko usposobljeni učitelji in strokovni delavci.
- Specialna znanja se izvajajo v okviru pouka.
- Velik poudarek na samostojnosti.
- Individualiziran pouk.
- Veliko didaktičnih pripomočkov.
- Vsa gradiva za pouk so prilagojena (povečan tisk, brajlica).
- Vsi dnevi dejavnosti (športni, kulturni, naravoslovni dan) so izvedeni na učencem prilagojen način.
- Veliko obšolskih dejavnosti, ki so prilagojene za slepe/slabovidne otroke (glasba, šport ...).
- Učenje angleščine od prvega razreda dalje.
- Otrok je v skupini otrok, ki imajo podobne težave kot on sam (kar vpliva na njegovo samopodobo, navezovanje prijateljstev ...).
- Otrok nima spremljevalca.
-

Zavedam se, če bom otroka vpisal v šolo v Center IRIS, bo potrebno popoldne (dopolnite po presoji, npr. druženje z otroki v okolici doma, da bo otrok spoznal sosede, vrstnike ...)

Pouk v Centru IRIS – posebnosti (4)

- Zjutraj se najprej posedemo za skupno mizo, vsi otroci sodelujejo, sledi časovna orientacija (uporaba koledarjev), dogovorimo se za načrt dela, sledi individualno delo oz. delo v manjših skupinah (odvisno od teme in sposobnosti otroka).
- V pouk redno vključujemo vsebine za učenje socialnih veščin, komunikacije.
- Izvajamo prilagojeno opismenjevanje (različni pripomočki, prilagoditev pisal, zvezkov, gradiva glede na potrebe otroka, po potrebi hitrejši prehod na računalnik).
- Stalna uporaba učnih pripomočkov, konkretnega materiala.
- Redno vključevanje specialnih znanj (orientacija, vaje vida, tipkanje, vaje za senzoriko, logopedске vaje ...) med poukom in v okviru rednega dopoldanskega urnika.
- Vključevanje v širše okolje (bralna značka v čajni hiši, ogled polja na Biotehnični fakulteti, športne in kulturne dejavnosti, sodelovanje na dogodkih Centra IRIS, itd.).
- Individualen pristop (iskanje močnih področij, priprava na delo z metodami, ki najbolj ustrezajo posamezniku).

Za vpis v katero šolo se odločiti? (3)

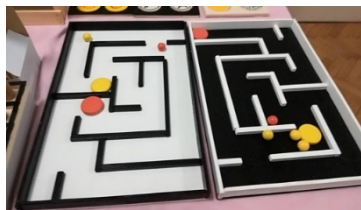
1. **Zapišite si kaj si VI želite za vašega otroka v prihodnosti?**
Cilj naj bo čim bolj konkreten. Npr. da bo samostojen, zadovoljen, da bo imel delo, da bo samozadosten, da bo znan glasbenik ... karkoli kar si VI želite zanj.
2. **Razmislite kaj si otrok želi zase?**
Npr. da bi se igral, da bi ustvarjal, da bi se družil s prijatelji, da bi spal ... karkoli kar si ON želi zase.
3. **Združite oba cilja in poskušajte najti skupno pot.**

Priporočamo:

- Delavnice in izobraževanja za starše, ki jih ponuja Center IRIS.

Da se lažje odločite:

- Se dogovorite za ogled 1 dne v Centru IRIS in enega dne v osnovni šoli v domačem kraju.
- Vprašajte!
- Postavite se v kožo otroka. Nikoli ne pozabite, kako je na drugi strani.

24. Razmišljajmo (3)

Dejstva v številkah (11)

- V Sloveniji se 8000 do 10 000 ljudi srečuje s hudo okvaro vida; z resnejšimi okvarami pa celo od 30 do 40 000 ljudi.
- Na svetu je okoli 285 milijonov ljudi s hujšimi okvarami vida: od tega 39 milijonov slepih in 246 milijonov slabovidnih.

Kako je biti slep ali slaboviden? (11)

Ljudje se med seboj razlikujemo po spolu, telesni višini, barvi las, glasbenem okusu ipd., prav tako pa tudi po tem, kako doživljamo sebe in svet okoli sebe, zato velja: »Kolikor ljudi toliko odgovorov.« Doživljanje slepote in slabovidnosti je drugačno, če se je okvara vida šele pojavila ali pa se oseba z njo srečuje dalj časa oziroma od rojstva.

Zgodbe in razmišljanje mladostnikov (12)

V nadaljevanju navajamo nekaj izjav otrok in mladostnikov iz različnih delov sveta, saj menimo, da zgovorno opišejo pomen samostojnosti, obiskovanja specialnih znanj, druženja z vrstniki, vključevanja v družbo videčih ...

Paul iz Gane (str. 81):

»Slepi študent se spopada z mnogimi problemi, predvsem manjko učbenikov in delovnih gradiv. Brajevi materiali (stroji, listi, bele palice) so tako dragi, da si jih le redki lahko privoščijo. Poznavanje računalništva in obvladanje orientacije in mobilnosti je nujno. Na ta način za družbo slepi ni ovira, pač pa doprinos.«

Renzo (15) iz Kenije (str. 103):

»Ime mi je Renzo in star sem 15 let. Živim z mamo in očetom. V šoli imam najraje matematiko, naravoslovje, angleščino in verske študije. V prostem času rad delam stvari po hiši in pomagam očetu v pisarni. Rad se ukvarjam s športom. Težave, ki jih imam, kot posledico slabšega vida so: ne morem dolgo časa brati, ne morem brati, če si moram knjigo deliti s sošolcem, ne vidim napisov na avtobusu, zato odhajam domov istočasno kot moj prijatelj, ki gre isto pot kot jaz. Imam 3 najboljše prijatelje. Nekateri me zbadajo z žaljivkami, takrat sem žalosten in da me ne bi žalili, se stiku z njimi izogibam.«

Carmen (8) iz Španije (str. 41):

»Moje ime je Karmen. Stara sem 8 let in hodim v 3. razred. Vstanem ob 8.45 in pouk se mi začne ob 9.30. Moji učiteljici je ime Ana in dvakrat na teden k meni hodi Eva, učiteljica iz ONCE. Imam povečevalno lupo, da lahko pišem, berem in delam vse kar delajo sošolci. Nekega dne je sošolka prinesla gosenice sviloprejke, a jih nisem videla. Po šoli se s sošolci igram zunaj. To mi je zelo všeč. Počnem veliko stvari. Včasih imam angleščino ali druge tečaje, hodim na plavanje in tek. Ob nedeljah se vozim s kolesom. Sem članica kolesarskega kluba in je super! To je to.«

Steph Vienna (16) iz Avstralije (str. 27):

»Mnogo ljudi ima omejeno zmožnost razumevanja kako je živeti z invalidnostjo, ki ti na vsakem koraku prinaša nove izzive.«

Kelsey Allen (16) iz Avstralije (str. 18 – 22):

„Rodila sem se 2 meseca prezgodaj in kot posledica, mi je ostala slabovidnost. Imam zelo močan nistagmus in včasih me kdo vpraša: »Kam gledaš? Gledaš mene?« »Ja, imam pač lene oči.« Imam tudi težave z globinskim vidom. Avtomobila ne bom mogla voziti. Pa kaj, saj tudi vsi videči ne vozijo! Verjamem, da sem bila blagoslovljena z najčudovitejšima staršema na svetu ...“

Tanya Peterson (13) iz Kanade (str. 39):

„Bela palica mi daje občutek varnosti in tudi drugi ljudje so name bolj pozorni, da me ne porivajo in se zaletavajo vame. Kadar pa izgledam izgubljena, se zagotovo najde kdo, ki me vpraša, če rabim pomoč.“

Erich Oppliger Rodríguez (15) iz Čila (str. 47):

»Problemi, ki jih na tej stopnji imam niso toliko zaradi slabovidnosti, pač pa zaradi staršev, ki so zame enostavno preveč skrbeli in jih je vse skrbelo. Kot rezultat tega, sem sramežljiv in kot posledica vsega imam težave pri odnosu z ljudmi in pri izražanju svojih čustev.«

Zuzanna Osuchowska (13) s Poljske (str. 158–164):

»Žalostna sem, ker ne morem mami pomagati pri opravkih zunaj doma, saj je v našem kraju le eno veliko križišče opremljeno z zvočnim semaforjem. Najbolj se bojim zla, predvsem nasilja. To me straši. Moja velika želja je, da bi postala umetnica in da bi še naprej razvijala svoje glasbene talente. V dobro voljo me spravijo 3 stvari: poslušanje glasbe, branje knjig in iskren pogovor s prijatelji. Vsak ima področja, kjer je ranljiv in manj spreten. Ni lepo slišati, če ljudje šepetajo za mojim hrbtom ali če se delajo kot da nas ni. Videčim ljudem bi svetovala, da se poskušajo vživeti v vlogo slepih, kajti le tako bodo našo situacijo lažje razumeli.«

Rezultati spletne ankete med slepimi in slabovidnimi (3)

Anketo smo izvedli med 7. julijem 2017 in 24. avgustom 2017, v kateri je sodelovalo 34 % moških in 66 % žensk, skupaj 35 oseb med 10. in 60. letom, od tega 26 % slepih in 74 % slabovidnih.

Kaj vas pri slepoti/slabovidnosti najbolj moti? Kje imate največ težav?

Odgovori	Frekvenca	Odstotek
Orientacija ; pri gibanju; mobilnost: omejitve, največ težav imam pri orientaciji v novem okolju – tam se najprej gibam v spremstvu staršev ali prijateljev nato pa postopoma tudi sama; prilagajanje pri prehodu iz svetlobe v senco in obratno; pri hoji navzdol; pri hoji po neznani poti; moti me, da moram biti pazljiv na stopnicah, orientacija v mestih, težave v nakupovalnih centrih; največ težav imam pri športni vzgoji.	10	23,3%
Ne vidim na tablo v šoli; da ne prepoznam ljudi dokler mi ne pridejo dovolj blizu; da ne vidim najbolje; na daleč ne vidim dobro; v avtu, ko se peljemo z babi in dedijem in nisem videla veiverice; v gledališču, kjer so predstave in jih včasih ne vidim; v šoli pri športni vzgoji, ker ne vidim dobro vaj; da ne morem sama prebrati oddaljenih napisov (prometni znaki/jedilniki v restavracijah...).	8	18,6%
Branje, pisanje.	4	9,3%
Moti me, da me včasih kdo ne vzame resno ; pri slepoti me moti le to, da nekateri ljudje tega ne spoštujejo ; najbolj me moti to, da tema slep/slaboviden še dandanes ostaja tabu tema ; da drugi ne upoštevajo, da slabše vidim.	4	9,3%
Vključevanje v družbo videčih ; najbolj me moti v šoli, ko drugi otroci rišejo, jaz pa moram delati druge stvari; pri moji slepoti me	3	7%

najbolj moti, da nimam enake dostopnosti do stvari, ki so dostopne videčim (šport).		
Nič me posebej ne moti.	3	7%
Najbolj me moti, da se opazi ; da nosim očala.	2	4,6%
Najbolj od vsega me moti, ko je slabo vreme (sneg, dež), saj mi popolnoma spremeni orientacijo; sonce in luč, ker sta to dvojni svetlobi in se mi solzijo oči.	2	4,6%
To, da skoraj vsako opravilo zahteva več časa , včasih tudi več energije , da se je vse poti treba učiti, kar pomeni, da potrebuješ nekoga, da te uči in seveda vlaganje lastnega truda in časa (vidim pribl. 2%).	2	4,6%
Družina , da mi mami ves čas teži zaradi tega.	2	4,6%
Moti me, ker vedno potrebujem pomoč .	2	4,6%
To da so pripomočki , ki bi nam olajšali življenje predragi .	1	2%
Skupaj	43	100%

Kaj misliš, da si o tvoji slepoti/slabovidnosti mislijo tvoji starši?		
Odgovori	Frekvenca	Veljavni %
Da slepota ni ovira in se lahko vsaka stvar vseeno naredi, a po navadi traja malo dlje; menim, da mislijo, da slabovidnost v mojem življenju ne igra ključne vloge; da moram zaradi slabovidnosti prilagoditi kakšne stvari v svojem življenju, ampak da me ne ovira pri kakšnih večjih odločitvah; so tudi oni (vsaj eden) slepi ali slabovidni, tako da vejo kako je to; ni najhujša stvar na svetu; nič, jemljejo me kot videčega otroka, če rabim pomoč pomagajo; mislim, da o slepoti mislijo pozitivno, da jo je treba vzeti kot del življenja, jo vzeti za izziv ; čeprav ne vidim, so ponosni name; da veliko zmorem; da zame ni ovira in da se s slabovidnostjo dobro spopadam; me spodbujata; starši me sprejemajo takšno kakršna sem in me spodbujajo, da slabovidnost ni izgovor , vendar se moram za določene stvari le bolj potruditi.	13	43%
Ne vem.	8	27%
Preveč so skrbni, preveč težijo ; bi želeli, da se stanje ne bi poslabšalo; mami se še vedno ni sprijaznila s tem, da ne vidim in mi včasih, kar me moti, skuša vse oprostiti ali pa gre v drugo stran, da mi vse dovoli; vidijo, da skušam živeti kot vsi drugi, a imajo še vedno občutek, da sem uboga, ker potrebujem pomoč; dostikrat sem v tem življenju imel občutek, da so me starši poniževali, ker da ti tega pač ne zmoreš, ker ti si revež in podobno, ampak to se s	7	23%

časoma spreminja. Sedaj je že dosti bolje, ko starši vejo kaj sem zmožen in pa kaj res ne; staršem se lastni otrok smili, ker ni tak kot so drugi, normalni. Obstajajo pa različni starši: taki, ki so daleč prezaščitniški in izsiljujejo družbo na vse mogoče načine in taki, ki se trudijo, da bi svojemu otroku na vse načine lahko pomagali, da bi se čimbolj integriral v večinsko družbo polnočutnih; taki starši sodelujejo in so hvaležni za pomoč, ne pristajajo pa na manipuliranje.		
Da je zelo nepraktična , saj zaradi nje večkrat potrebujem pomoč, kot pa jo lahko sama nudim; torej da mi več dajejo, kot dobijo nazaj; da mi pomagajo.	2	7%
Skupaj	30	100%

Napotki novepečenim staršem (12)

- Ljubite svojega otroka takega kot je. Ne pomilujte ga in ne dovolite, da ga pomilujejo drugi.
- Išcite najboljše za otroka. Ne dovolite, da vaš lastni interes, sram ali nezainteresiranost stopijo na pot njegovega izobraževanja in prihodnosti.
- Dajte otroku možnost, da se uči in razvija samozavest. Ne priskočite na pomoč za vsako figo in ne delajte stvari namesto njega.
- Naučite otroka, da kontrolira sam sebe in se popravlja enako kot bi bil videč. Ne obupajte nad njegovimi željami in interesi.
- Pustite otroku, da se prosto giba. Ne obremenjujte ga s strahom in nevarnostmi, ki prežijo nanj. Vsi otroci kdaj padejo in se udarijo.
- Spodbujajte razvoj in trening čutil zgodaj kot le lahko. Ne čakajte na medicinski čudež.
- Dajte otroku možnost raznolikih izkušenj, ne kratite njegove svobode.
- Spodbujajte razvoj drugih čutil in otroka spodbudite k raziskovanju. Ne dovolite pasivnosti.
- Spodbujajte otroka k socialnim stikom, prijateljstvu in igri z drugimi otroki. Ne izolirajte otroka zaradi strahu pred zavrnitvijo.

Kaj za učence/dijake pomeni dober učitelj*? Kakšne so njegove lastnosti? (3)

**Beseda učitelj se nanaša tako na ženski kot moški spol, a je zaradi lažje berljivosti v nadaljevanju uporabljen le moški spol.*

Kot starši si za svoje otroke zagotovo želimo najboljše učitelje. Ste kdaj pomislili kaj za otroke pomeni imeti dobrega učitelja? No, mi smo jih vprašali za vas in za nas.

V anketi, ki smo jo izvedli preko povezave *1ka* med, 17. 03. 2020 in 27. 03. 2020, in smo jo poslali na vse naslove otrok, mladine in staršev Centra IRIS in mobilne službe, je sodelovalo 19 ljudi, od tega 53 % (10) moških in 47 % (9) žensk, od tega

32 % (6) v starosti do 10 let, 32 % (6) od 11 do 14 let, 11 % (2) med 15 in 17 let, 26 % (5) med 18 in 22 let. 42 % (8) iz Vzhodne Slovenije in 47 % (9) iz Zahodne Slovenije. 37 % (7) jih hodi v osnovno šolo na razredno stopnjo, 42 % (8) v osnovno šolo na predmetno stopnjo, 21 % (4) pa v srednjo šolo. Zanimalo nas je kaj za otroke in mladino pomeni biti dober učitelj in kako vidijo svoje učitelje.

Ugotovili smo sledeče:

1. Kaj zate pomeni dober učitelj? Kakšne so njegove lastnosti? Skušaj ga čim bolje opisati.

Na vprašanje je odgovarjalo 17 oseb (2 odgovora nista podali), vsaka je za kriterij dobrega učitelja lahko navedla več lastnosti. V tabeli predstavljamo njihove odgovore.

Lastnost dobrega učitelja:	Število vseh odgovorov anketirancev, ki so navedli to trditev:	Odstotek glede na vse anketirance:
zna dobro razlagati , dobro uči, dobro predava, dobro razlaga na zanimiv način, ki te pritegne, skuša čim bolj razložiti učno snov, ne posreduje le podatkov, ampak tudi pokaže, da lažje razumeš, nauči veliko	9	53 %
je prijazen	8	47 %
ni preveč strog , hud, ne kaznuje, ampak tudi ne popušča, ni nesramen, se ne dere na nas	7	41 %
vzame si čas za učence , učenca razume, je strpen, če nekdo rabi velikokrat ponovno razlago, pripravljen znova razložiti snov, se zavzema za učence, zna z otroki	7	41 %
vedno pripravljen pomagati , ni samo učitelj, ampak tudi pripravljen pomagati na drugih področjih v življenju (po drugi strani pa ni dobro, da se preveč navežemo eni na druge, saj to otežuje stvari, ko je treba iti naprej); da ima učenec občutek, da mu lahko vse zaupa, tudi tisto, kar je narobe naredil	6	35 %
zabaven , da se zna med poukom pohecati, vedno za hec	5	29 %
spoštuje učenca	3	18 %
pošten	2	12 %
pripravljen na delo (ko nam narekuje, si ne izmisli, da sredi narekovanja nehamo pisat, ne naklada vedno o eni in isti stvar)	2	12 %

komunikativen	1	6 %
od vseh učencev ne zahteva najvišjega nivoja	1	6 %
se obnaša in govori subjektivno	1	6 %
ni pomembna le snov v učnem načrtu, ampak da se stvari tudi utrdijo , če učenci ne razumemo	1	6 %
lepo govori	1	6 %
malo nalog	1	6 %
da nam da snov na platno ali listih	1	6 %
da uporaben feedback (povratno informacijo)	1	6 %
zahteva veliko , saj se tako veliko več naučiš	1	6 %
nauči veliko več kot polinome, nepravilne glagole, književnost ...	1	6 %

2. Kako bi ocenil/-a svoje trenutne učitelje?

	Nihče.	Le redki.	Polovica ja, polovica ne.	Večina.	Vsi.	Skupaj
Moji učitelji zelo dobro poučujejo.	1 (6 %)	0 (0 %)	2 (11 %)	11 (61 %)	4 (22 %)	18 (100%)
Moji učitelji so prijazni.	1 (6 %)	0 (0 %)	3 (17 %)	5 (28 %)	9 (50 %)	18 (100%)
Moji učitelji se držijo dogovorov.	0 (0 %)	1 (6 %)	0 (0 %)	6 (33 %)	11 (61 %)	18 (100%)

61 % (11) anketirancev meni, da večina in 22 % (4), da vsi njihovi učitelji zelo dobro poučujejo, 11% (2) meni, da polovica poučuje dobro, 6 % (1) pa meni, da nihče izmed učiteljev ne poučuje dobro.

50 % (9) jih meni, da so vsi njihovi učitelji prijazni, 28 % (5) jih meni, da je prijazna večina učiteljev, 17 % (3) jih meni, da je prijazna polovica učiteljev in 6 % (1) meni, da nihče izmed učiteljev ni prijazen.

61 % (11) anketirancev pravi, da se vsi njihovi učitelji držijo dogovorov, 33 % (6) jih meni, da večina in 6 % (1) pravi, da se le redki učitelji držijo dogovora.

Sklep

Glede na kriterije, ki so jih navedli anketiranci kaj za njih pomeni dober učitelj in glede na odgovore kako svoje učitelje ocenjujejo, lahko zaključimo, da imajo anketiranci učitelje, ki dobro poučujejo (kar se za 53 % zdi lastnost dobrega učitelja), so prijazni (kar se za 47 % zdi lastnost dobrega učitelja) in se držijo dogovorov, kar pa je, glede

na njihov kriterij dobrega učitelja, zelo pomembno. **Zaključimo lahko, da so anketiranci s svojimi učitelji zelo zadovoljni.**

25. Sodelovanje je najpomembnejše (3)

„Če se primerjamo z videčimi, polnočutnimi, slab vid vsekakor ni prednost, ker imamo ljudje z okvaro vida pač določene limite, ki pa so dejstvo; mislim, da mimo tega pač ne moremo; s tem pa ni rečeno, da smo zato lahko le populacija, ki od družbe polnočutnih dobiva le pomoč, pač pa da smo lahko populacija, ki je sposobna na svojstven način dati družbi tudi svoj prispevek, če ga je družba seveda pripravljena sprejeti.“ (Odgovor anketiranca v anketi, ki jo je izvedel Center IRIS o tem ali je slab vid lahko tudi prednost, avgust 2017)

„Obstajajo različni starši: taki, ki so daleč prezaščitniški in izsiljujejo družbo na vse mogoče načine in taki, ki se trudijo, da bi svojemu otroku na vse načine lahko pomagali, da bi se čimbolj integriral v večinsko družbo polnočutnih - taki starši sodelujejo in so hvaležni za pomoč, ne pristajajo pa na manipuliranje.“ (Odgovor anketiranca v anketi, ki jo je izvedel Center IRIS o tem kaj anketiranci mislijo, da si o njihovi slepoti/slabovidnosti mislijo njihovi starši, avgust 2017)

26. Izjave zaposlenih na Centru IRIS (3)

Monika Šivic: »Spoštujem slepe in slabovidne kot osebe, ki jim je skupno samo to, da ne vidijo ali vidijo slabo in se morajo za vsako stvar v življenju zelo potruditi. Zaupam, da to zmorejo in iščem načine, kako lahko posameznika pri tem podpiram.«

Nastja Strnad: »Vid včasih slepi.«

Damjana Oblak: »Majhne otroške stopinje puščajo velike sledi v življenju. Na kakšno pot bodo pripeljale, je odvisno tudi od nas.«

Sabina Šilc: »Za vsak problem raste rešitev, a jo je treba zalivati.«

Urška Lah: »Vse stvari so težke, preden postanejo lahke. (Thomas Fuller)«

Nastja Strnad: »V iskanju meje pedagoga - kdaj otroku pomagamo tako, da ga pustimo ...«

Ana Mohorko: »Skupaj za dobro vseh!«

Nina Čelešnik Kozamernik: »Nikoli ne pozabi kako je biti na drugi strani (beri: katedra, čakalnica, telefonske linije, stranišča ...) in vse bo lažje – za vse.«

27. Namesto zaključka (1)

Ne pretiravajmo s pripravo, sicer bo otrok dobil občutek, da je šola nekaj tako pomembnega, zahtevnega in se je bo prej bal, kot veselil. Ne pozabimo, da se gre otrok v šolo učiti, zato se vsega ni potrebno naučiti že pred vstopom v šolo. Naš cilj je, da se bo otrok v šoli naučil veliko novega, postal samostojen in odgovoren, predvsem pa, da bo rad hodil v šolo, se družil in počel ogromno stvari, ki jih doma ne more. Skratka, da bo razširil svoj svet, ga oplemenitil in delil. To pa je za ljudi z okvaro vida temeljno.

28. Kontakti, ki so vam lahko v pomoč (3)

- Spletna stran projekta Strokovni center, <http://strokovnicenter.splet.arnes.si/>
- Vodja projekta *Strokovni center za celostno podporo otrokom in mladostnikom z okvaro vida ter otrokom in mladostnikom s primanjkljaji na posameznih področjih učenja*
Katjuša Koprivnikar, prof. švz.
e-pošta: katjusa.koprivnikar@center-iris.si
telefon: (01) 2442-750
- Koordinatorica projekta *Strokovni center za celostno podporo otrokom in mladostnikom z okvaro vida ter otrokom in mladostnikom s primanjkljaji na posameznih področjih učenja*
mag. Nina Čelešnik Kozamernik
e-pošta: nina.celesnik@center-iris.si
- Ravnateljica Centra IRIS
Katjuša Koprivnikar
e-pošta: katjusa.koprivnikar@center-iris.si
telefon: (01) 2442-750
- Spletna stran Centra IRIS, <https://center-iris.si/>
- Tajništvo Centra IRIS
Magdalena Oletič
e-pošta: info@center-iris.si
telefon: (01) 2442-750
- Socialna delavka
Lena Pavli Fister
e-pošta: lana.pavli@center-iris.si
telefon: (01) 2442 764
- Psihologinja
Sabina Šilc
e-pošta: sabina.silc@center-iris.si
telefon: (01) 2442 763
- Knjižnica in Prilaganje in izdelava tipnih slikanic
Nina Schmidt
e-pošta: knjiznica@center-iris.si
telefon: (01) 2442 767

- Celostna ocena otrok in mladostnikov z okvaro vida in otrok in mladostnikov s PPPU
Dragana Žunič
dragana.zunic@center-iris.si
- Funkcionalna ocena vida
Jelena Žagar
e-pošta: jelena.zagar@center-iris.si
- Obravnava na domu
Dragana Žunič, dragana.zunic@center-iris.si
- Testiranje za skotopični sindrom/sindrom Helen Irlen
Dragana Žunič, dragana.zunic@center-iris.si
Mag. Nina Čelešnik Kozamernik, nina.celesnik@center-iris.si
- Dodatna strokovna pomoč za otroke in mladostnike s PPPU
 - Tečaj računalništva, Tomaž Dojnik, tomaz.dojnik@center-iris.si
 - Razvijanje bralnih veščin, Sara Česarek, sara.cesarek@center-iris.si
- Predstavitev in seznanitev s pripomočki in specialno opremo v Centru IRIS
Tomaž Dojnik, tomaz.dojnik@center-iris.si
- Izobraževanja za učitelje in druge strokovne delavce (za delodajalce, za organizatorje PUD)
Ana Mohorko, ana.mohorko@center-iris.si
- Prilagajanje in tiskanje učnih gradiv v brajico
Marija Repe Kocman, marija.repe@center-iris.si
- Prilagajanje šolskih tekmovanj
Marija Repe Kocman, marija.repe@center-iris.si
- Razvoj, izdelava in izposoja prilagojenih didaktičnih pripomočkov
Tanja Rudolf, tanja.rudolf@center-iris.si
Jera Svetek, jera.svetek@center-iris.si
- Izdelava prilagojenih zemljevidov
Marija Repe Kocman, marija.repe@center-iris.si
- Mentorstvo za slepe/slabovidne dijake, starše, študente
<http://strokovnicenter.splet.arnes.si/svetovanje-in-izobrazevanje/mentorstvo-2/>
- Video posnetki z didaktičnimi in metodičnimi priporočili
<http://strokovnicenter.splet.arnes.si/svetovanje-in-izobrazevanje/izobrazevalni-video/>

- Katalog igrač
http://strokovnicenter.splet.arnes.si/files/2018/03/Katalog-Igra%C4%8Dotekajan_2019.pdf
- Katalog opreme
http://strokovnicenter.splet.arnes.si/files/2018/03/Oprema_predstavitev.pdf
- Katalog didaktičnih pripomočkov
http://strokovnicenter.splet.arnes.si/files/2018/03/Didakticni_pripomocki_predstavitev.pdf
- V okviru Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije deluje skupina staršev slepih in slabovidnih otrok za samopomoč ter skupina slepih in slabovidnih staršev.
- Info točka (društva slepih in slabovidnih, ugodnosti za slepe in slabovidne in njihove družine, razvojne ambulante, Celostna rehabilitacija slepih in slabovidnih, Centri za socialno delo, kontakti za nakup specialnih tehničnih pripomočkov za slepe in slabovidne, priporočamo v branje, koristne povezave ...)
<http://strokovnicenter.splet.arnes.si/info-tocka/>

29. Viri in literatura

1. Sabina Šilc, psihologinja in družinska terapevtka, Center IRIS (1)
2. Vpis v 1. razred, <https://e-uprava.gov.si/podrocja/izobrazevanje-kultura/osnovna-sola/vpis-v-1-razred-osnovne-sole.html>, 16/3/2020 (2)
3. Mag. Nina Čelešnik Kozamernik, Center IRIS (3)
4. Tina Kastelic, prof. razrednega pouka, Center IRIS (4)
5. http://www2.arnes.si/~opvbisticams/ucitelji/erika/NOVOSSS/zrelost_vpis_v_1_razred.pdf (16/3/2020) (5)
6. <https://www.ljubljana.si/sl/moja-ljubljana/otroci-v-ljubljani/osnovne-sole-vljubljeni/najpogostejsa-vprasanja-in-odgovori/>, 16/3/2020 (6)
7. Damjana Oblak, prof. razrednega pouka, Center IRIS (7)
8. <https://www.bibaleze.si/novice/osnovna-sola-vpis-prvi-razred-solar.html>, 16/3/2020 (8)
9. Zavod Republike Slovenije za šolstvo. Pridobljeno s <https://www.zrss.si/onas/usmerjanje-otrok-s-pp>, 17/3/2020 (9)
10. Zavod R Slovenije za šolstvo (2015): *Kriteriji za opredelitev vrste in stopnje primanjkljajev, ovir oz. motenj otrok s posebnimi potrebami*. Pridobljeno 17/3/2020 na <https://www.zrss.si/digitalnknjiznica/kriteriji-puopp-2015/files/assets/basic-html/index.html#9> (10)
11. Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije, <http://www.zveza-slepih.si/okvare-vida/pogosta-vprasanja/>, (3/3/2020) (11)
12. Invisible children: World Blind Union, Committee on Children, ONCE, 2004. (12)
13. Ajda Mikolič, tiflopedagoginja, Center IRIS (13)
14. Lena Pavli Fister, socialna delavka na Centru IRIS (14)
15. Škrlec, E. (2013). Naloge in organizacija dela mobilnega tiflopedagoga ali tiflopedagoginje (diplomsko delo). Ljubljana: Pedagoška fakulteta. (15)
16. Mohorko, A., (2016). Vloga tiflopedagoga pri prehodu učenca s slabovidnostjo iz vrtca v osnovno šolo (magistrsko delo). Ljubljana: Pedagoška fakulteta. (16)
17. Olmstead, J. E. (2005). *Itinerant Teaching. Tricks of the Trade for Teachers of Students with Visual Impairments*, second edition. New York: AFB Press. (17)
18. Žolgar, I., Škrlec, E., Češarek, S. (2015). Transition issues of youth with visual impairments. *Actual Defectological Practice*, 59–70. Novi Sad: Society of defectologists of Vojvodina. (18)

Naložbo sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada.
Projekt: Strokovni center za celostno podporo otrokom in mladostnikom z okvaro vida ter otrokom in mladostnikom s primanjkljaji na posameznih področjih učenja.

REPUBLIKA SLOVENIJA
**MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE,
ZNANOST IN ŠPORT**

Center IRIS
Center za izobraževanje, rehabilitacijo, inkluzijo in svetovanje
za slepe in slabovidne

Ljubljana, 2020